

BIHVEN

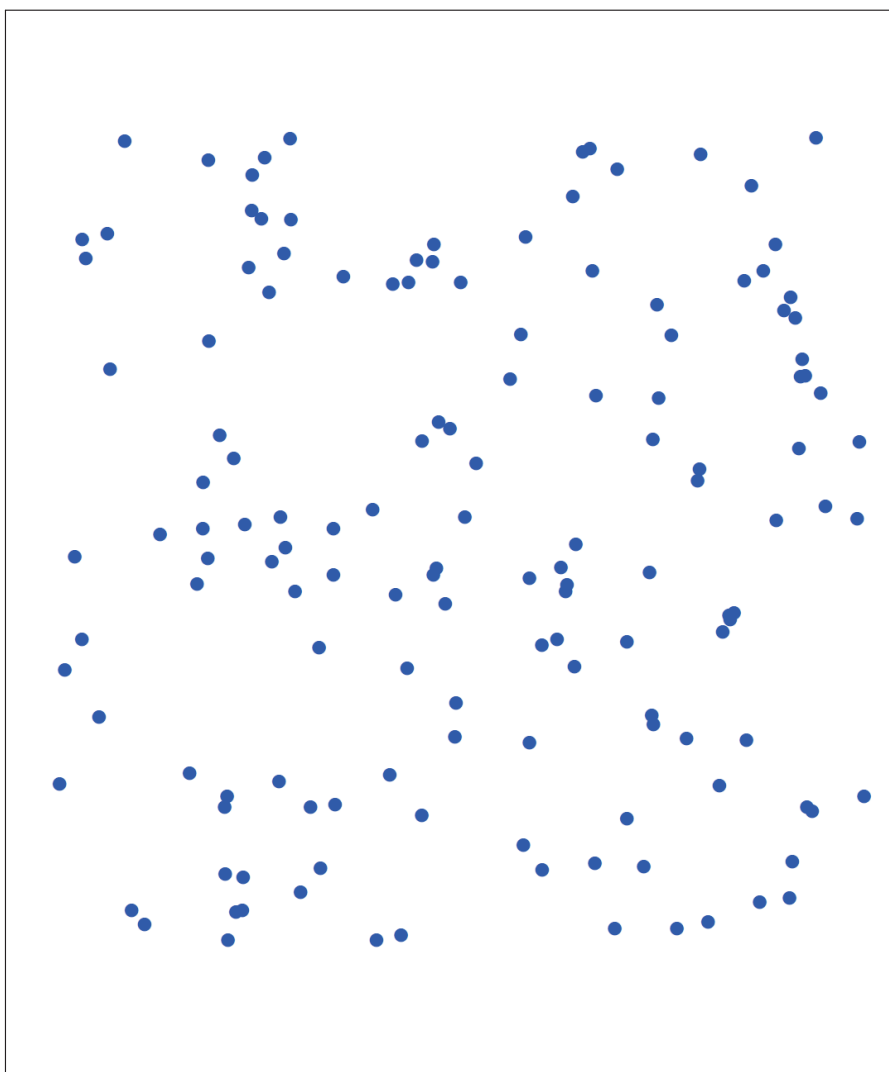
STATISTIČNEGA DRUŠTVA SLOVENIJE

LJUBLJANA, MAREC 2010

št. 54/XXXII

ISSN 1408-3272

VSEBINA

Statistika in informacijska tehnologija	3
Sliki na platnicah (Andrej Blejec)	4
Skupščina	
Zapisnik 17. redne skupščine Statističnega društva Slovenije	5
Aktualno	
Sprememba statistične definicije prebivalstva (Barica Razpotnik)	9
Integracija Centralnega Registra prebivalstva z viri (Silvo Režek)	14
Interaktivni statistični atlas Slovenije (Katja Šnuderl)	19
Evropsko leto boja proti revščini in socialni izključenosti 2010 (Katja Rutar)	26
Izobraževanje	
Elektronska knjiga Statistična analiza podatkov s programoma Excel 2003 in R (Damijana Kastelec)	28
Sodobni statistični pristopi (Anuška Ferligoj)	29
Mednarodna družboslovna metodološka poletna šola v Ljubljani (Samo Kropivnik)	31
Dva mednarodna tečaja iz anketne metodologije v Ljubljani (Katja Rutar)	33
Raziskujemo	
Zasnova in strategija diseminacije statističnih podatkov preko interneta (Mojca Zlobec)	35
Revija Metodološki zvezki v letu 2009 (Anuška Ferligoj)	38
Mednarodno	
Izpopolnjevanje na Švedskem statističnem uradu (Petra Mohorčič Peternelj)	40
Tretji svetovni forum OECD o statistiki, znanju in politiki (Ida Repovž Grabnar)	42
Vloga statistik, analiz in napovedi pri obvladovanju globalne ekonomske krize - Statistični dnevi 2009 (Mojca Noč Razinger)	43
Mednarodne konference s področja odkrivanja zakonitosti med podatki (data mining) v Sloveniji (Nada Lavrač)	46
Strokovna posvetovanja	
Konferenca UseR! 2009 v Rennesu (Matjaž Jeran in Katarina Košmelj)	48
Štirinajsto srečanje mladih statistikov (Rok Platinovšek)	49
Napovedujemo	
Mednarodna konferenca učiteljev statistike (Andrej Blejec)	51
Zanimivosti in kratke novice	53

Glavna urednica:	mag. Katja Rutar
Odgovorni urednik:	dr. Andrej Blejec, predsednik Statističnega društva Slovenije
Uredništvo:	člani Izvršnega odbora: mag. Eva Belak, dr. Anuška Ferligoj, Bogdan Grmek, dr. Valentina Hlebec, dr. Damijana Kastelec, dr. Irena Ograjenšek, dr. Mojca Noč Razinger in Borislav Tkačik
Urednica spletne strani:	Irena Vipavc Brvar
Predsedniki sekcij:	Sekcija za statistično izobraževanje: dr. Andrej Blejec Sekcija za statistično terminologijo: Jaro Lajovic Sekcija za teoretična vprašanja statistike: dr. Mihael Perman Sekcija za uradno statistiko: Tomaž Banovec Sekcija za odkrivanje znanja: dr. Nada Lavrač Sekcija za izdajateljsko-založniško dejavnost: dr. Anton Kramberger
Lektorica:	Darja Butina
Tehnična redakcija:	Peter Zoubek
Oblikovanje:	Slavka Slokar
Tisk:	Statistični urad Republike Slovenije
Naslovnica:	dr. Andrej Blejec
Fotografije:	Foto arhivi SDS, SURS in IBMI
Naklada:	250 izvodov

ISSN 1408-3272

SEDEŽ DRUŠTVA: Statistično društvo Slovenije
Vožarski pot 12, 1000 Ljubljana
Tel.: 01 2415 100
<http://www.stat-d.si>

AVTORJEM PRISPEVKOV:

Vabimo vas k sodelovanju pri oblikovanju našega društvenega glasila. Zaželeno je, da prispevke pošljete po elektronski pošti. Prosimo tudi za fotografije, s katerimi bomo ilustrirali prispevke in popestrili bilten. Besedila bomo lektorirali, avtorjem v pregled pa poslali le v primeru večjih posegov. V tem primeru pričakujemo avtorjev odgovor v petih dneh, sicer bomo upoštevali, da se avtor s spremembami strinja.

Bilten izhaja enkrat letno, vendar le, če je dovolj prispevkov. Zato avtorje prijazno vabimo, da strokovne in aktualne prispevke, zapise o udeležbah na različnih strokovnih dogodkih, napovedi ali druge zanimivosti, ki se vam zdijo vredni za objavo in za informiranje statistične javnosti, sproti pošiljate uredništvu. Le tako jih bomo zanesljivo uvrstili v bilten in s tem ohranili v trajnem spominu ter pripomogli k izpolnjevanju poslanstva društva.

Prispevke pošljite eni od urednic, predsedniku, članu izvršnega odbora, ki vam je najbližji, ali pa predsedniku sekcije, katero bi vaše sporočilo vsebinsko zadevalo. Ne pozabite tudi na pošiljanje sporočil za našo spletno stran.

Naši naslovi elektronske pošte so:

Katja.Rutar@gov.si, Andrej.Blejec@nib.si, Irena.Vipavc@fdv.uni-lj.si, Eva.Belak@gov.si, Anuska.Ferligoj@fdv.uni-lj.si, Damijana.Kastelec@bf.uni-lj.si, Mojca.Noc@gov.si, Irena.Ograjensek@ef.uni-lj.si, Bogdan.Grmek@gov.si, Mihael@valjhun.fmf.uni-lj.si (Mihael Perman), Anton.Kramberger@fdv.uni-lj.si, Nada.Lavrac@ijs.si, Tomaz.Banovec@siol.net, Jaro.Lajovic@mf.uni-lj.si

STATISTIKA IN INFORMACIJSKA TEHNOLOGIJA

V tej številki biltena smo veliko prostora namenili povezavi statistike z informacijsko tehnologijo. V biltenu so npr. prispevki o posodobitvi Centralnega registra prebivalstva z drugimi viri, interaktivnem statističnem atlasu, elektronski knjigi o statistični analizi podatkov, izkazovanju statističnih podatkov preko interneta, registrskem popisu prebivalstva v naslednjem letu in slovenskem orodju za izdelavo spletnih anket. Večina prispevkov v biltenu se zaključí s stavkom, da je več informacij o predstavljeni temi mogoče najti na posebnem spletnem naslovu. Tak zaključek je mogoče celo odveč, saj je že skoraj samoumevno, da ima vsak večji in manjši projekt svoje mesto na spletu.

Danes se zbiranje podatkov običajno začne z vpisom iskanega pojma v spletni iskalnik. S tem načinom sem si pomagala tudi pri ugotavljanju, ali je v slovenščini bolj razširjena raba izraza "spletni brskalnik" ali "spletni iskalnik". Ob prvem izrazu se je pojavila frekvenca približno 0,7 milijona zadetkov, ob drugem približno 3,6 milijona zadetkov in moja izbira izraza bo kmalu še malo izboljšala statistiko v prid drugemu izrazu, saj ima tudi ta bilten svoje mesto na svetovnem spletu.

Z iskanjem povezave med pojmom *statistika* in *informacijska tehnologija* v različnih jezikih na spletu nisem bila najbolj zadovoljna. Če odmislim zadetek, da se Iraški državni statistični urad v angleščini imenuje "Central organization for statistics and information technology", je ostalih mnogo milijonov zadetkov bolj povezanih s statistiko o informacijski tehnologiji ali pa samo z enim izmed obeh pojmov, kar me tokrat ni zanimalo. Ena izmed možnih razlag za nezadovoljstvo z najdenim je, da sem si za raziskovanje vzela premalo časa, druga, da rešitve za vse probleme le ni mogoče najti s spletnimi iskalniki.

Pri raziskovanju ogromnih količin podatkov, ki so postavljene na svetovni splet, uporabniki interneta gotovo nismo najbolj potrpežljivi. Uporabniku bolj prijazne informacijsko-tehnološke rešitve nas prej pritegnejo kot manj prijazne rešitve. Oblika predstavitve podatkov pri marsikaterem raziskovanju prevlada nad vsebino. Težko razumljive tabele kar spregledamo. Po potrebi smo celo pripravljene zamenjati raziskovalni problem oz. ga prilagoditi obstoječim podatkom.

Bolj inovativen raziskovalec bi raziskovanje povezave med statistiko in informacijsko tehnologijo mogoče nadaljeval s pojmom *družboslovna informatika*, kar je nekaj vsaj malo sorodnega. Ampak za ta ali kak podoben miselni preskok je potrebno že dobro poznavanje področja ali vsaj dobra (izrazoslovna) domišljija. Objavljeni so tudi spletni pripomočki, ki bodo sposobni takih miselnih preskokov.

Zdi se mi, da na začetku omenjeni prispevki kažejo na zavedanje teh dejstev tudi pri slovenskih ustvarjalcih statistik. Lahko da se zgledujemo predvsem po dobrih zgledih iz tujine, kar je tudi v redu. Mogoče boste ob prebiranju prispevkov dobili občutek, da smo še bolj na začetku te poti, a - začeli smo pa le!

V biltenu je še mnogo drugih branja vrednih prispevkov in novic o dogajanju na področju statistike v preteklih dvanajstih mesecih. Da bo v naslednji številki nabor tem še širši, vabljeni k predstavitvi novosti z vašega področja v Biltenu!

Katja Rutar

SLIKI NA PLATNICAH

dr. Andrej Blejec
Nacionalni inštitut za biologijo

Pri opazovanju sveta se pogosto srečamo z vzorci prostorsko določenih podatkov. Pogled v zvezdno nebo razkrije mrežo zvezd, cvetoč travnik pokaže skupke cvetov iste barve, prve dežne kaplje ustvarijo vzorec na tlaku. Prostorsko razporeditev kakega pojava radi narišemo kot množico točk v ravnini. Taka razporeditev nekega pojava je prikazana na naslovni strani. Ljudje nehote na taki sliki najdemo podvzorce in skupke, ki se nam zdijo znani. Morda bo kdo na sliki našel kakšno verigo točk ali pa ga bo kateri podvzorec spominjal na ozvezdje Kasiopeje.

Pri analizi prostorsko razporejenih podatkov se pogosto sprašujemo, ali so točke razporejene povsem slučajno, neodvisno druga od druge, ali pa so morda združene v skupke ali kako drugače urejene. Za ovrednotenje prostorske razporeditve in ugotavljanje gostote točk si lahko pomagamo tako, da prostor z mrežo razdelimo v manjša polja. S slučajnim izborom jih izberemo le nekaj in v njih pike preštejemo. Tako mrežo in izbor polj (svetlo modro), v katerih so z rdečim krogcem označene točke, ki spadajo v izbor, prikazuje slika na zadnji strani. V našem primeru poznamo lego vseh pik, povsem enako pa bi lahko ovrednotili neki neznan pojav, ki bi ga raziskali le v izbranih poljih. Iz podatkov o številu pik v poljih bi lahko ocenili povprečno število pik v posameznem polju in s tem prostorsko gostoto pojava.

Kaj pa lega pik? Če so pike razporejene neodvisno druga od druge, je število točk v posameznem polju porazdeljeno po Poissonovi porazdelitvi. Pri tej porazdelitvi je povprečno število pik enako varianci števila pik. V našem primeru sta izračunani vrednosti zelo blizu, tako da bi tudi za navidez povezan vzorec pik težko rekli, da ni slučajen. V takem primeru velja tudi logaritemska zveza med povprečno gostoto pojava in deležem praznih polj. Dovolj je, da preštejemo prazna polja, pa lahko iz deleža teh polj ocenimo gostoto pojava. Tudi tako ocenjena gostota je v našem primeru blizu prej ocenjenemu povprečju.

Zamislimo si še, da je pojav tak, da nekako pritegne druge. Vsi, ki nabirajo gobe, vedo, da je okoli najdene gobe vredno preveriti, če ni blizu še kakšna. Denimo, da bi se v našem vzorcu pik vsaki piki v bližini pridružila še ena. V izbranih poljih bi tako našli tudi do dvakrat več pik, število praznih polj pa se ne bi spremenilo. Razpon števila točk v poljih bi bil dvakrat večji. S tem bi se povprečje podvojilo, varianca pa bi bila kar štirikrat večja. Varianca, ki je večja od povprečja, je tako znak za gručasto razporeditev pojava. Če si zamislimo še pojav, ki nekako odbija druge, pridemo do enakomerne razporeditve (npr. drevesa v sadovnjaku), pri kateri pa je varianca manjša od povprečnega števila točk v polju.

SKUPŠČINA

STATISTIČNO DRUŠTVO SLOVENIJE
VOŽARSKI POT 12, LJUBLJANA

ZAPISNIK

17. redne skupščine Statističnega društva Slovenije,

ki je potekala 25. marca 2009 od 16.30 do 18.30 ure
v sejni sobi Statističnega urada RS na Vožarskem potu v Ljubljani.

Prisotni člani: Margareta Ahačič, Tomaž Banovec, Zenel Batagelj, Andrej Blejec, Irena Vipavc Brvar, Anuška Ferligoj, Bogdan Grmek, Janez Jug, Franta Komel, Katarina Košmelj, Irena Križman, Stane Marn, Mojca Noč Razinger, Andreja Poredoš, Borut Pretnar, Alenka Rismal, Katja Rutar, Janez Stare, Vasja Vehovar.

Skupščino Statističnega društva Slovenije je s pozdravnim nagovorom otvoril predsednik društva, dr. Andrej Blejec, ter predstavil uvodno predavanje in **dnevni red skupščine**:

1. Predavanje Zenela Batagelja "Anketna metodologija in volitve".
2. Otvoritev skupščine in izvolitev delovnih organov skupščine.
3. Poročila predsednika in nadzornega odbora.
4. Poročilo o konferencah: Applied Statistics 2008, Radenci 2008, Mladi statistiki 2008.
5. Obravnava finančnega poročila za leto 2008.
6. Razprava o poročilih.
7. Splošna razprava in sprejem sklepov skupščine.
8. Predlog za spremembo višine članarine.
9. Razno.

Ad 1)

Zenel Batagelj je v predstavitvi področja anketne metodologije za potrebe napovedovanja volilnih rezultatov najprej predstavil nekatere manj znane vplive na rezultate (pred)volilnih mnenjskih raziskav, ki vplivajo na to, da ankete pogosto ne uspejo napovedati pravega vrstnega reda strank ali kandidatov za različne položaje. Take vplive predstavljajo dejstva, da specifična vsebina ankete vpliva na pripravljenost za sodelovanje v anketi, enako velja za omembo naročnika oz. izvajalca zbiranja podatkov; v obdobju, ko ni več dovoljeno anketiranje, se pogosto zgodijo pomembni relevantni (medijski) dogodki (ki so sestavni del predvolilnih kampanj), nezanemarljivo pa je tudi število dni anketiranja in vztrajanje pri prošnji za sodelovanje. Posebna zgodba so vzporedne volitve, ki so v primerjavi z uporabno vrednostjo (rezultati so uporabni skoraj samo pol ure v času od zaprtja volišč do objave prvih seštevov volilnih glasov) zelo drage (terenško anketiranje na različnih koncih države in sprotno prenašanje podatkov analitikom). Imajo pa večjo raziskovalno vrednost, saj zberejo v povezavi

z voljeno stranko ali kandidatom tudi nekaj podatkov o volivcih. S temi podatki se da marsikaj pojasniti ob morebitnem pojavu preobratov. Na koncu predavanja je predstavil še lanski predvolilni poskus podjetja Valicon, pri katerem so kombinirali preko spleta zbrane podatke še z mnogimi drugimi viri podatkov. S takimi poskusi razvijajo anketno-metodološko infrastrukturo, ki jo je mogoče uporabiti tudi pri drugih projektih.

Ad 2)

Predsednik društva je predlagal kandidate za delovne organe skupščine:
Delovno predsedstvo: dr. Janez Stare (predsednik), dr. Mojca Noč Razinger in
Irena Vipavc Brvar.
Zapisnikarica: mag. Katja Rutar.
Overovatelj za zapisnika: dr. Katarina Košmelj in mag. Stane Marn.

Sklep: Delovni organi skupščine so bili soglasno potrjeni.

Ad 3) in 4)

Ker je bila večina dogodkov društva v letu 2008 predstavljena že na novembrski skupščini v Radencih in so poročila objavljena tudi v Biltenu statističnega društva, se je predsednik osredotočil na poročila o delu sekcij.

Jaro Lajovic, predsednik sekcije za statistično terminologijo, ki v zadnjem času predvsem svetuje pri ad-hoc terminoloških vprašanjih, predlaga ustanovitev t.i. terminološkega strokovnega sveta, ki bi moral začeti z bolj sistematičnim delovanjem na tem področju. Predsednica sekcije za odkrivanje znanja dr. Nada Lavrač je v poročilu predstavila kar intenzivno delo v okviru te sekcije, vendar deluje na tem področju predvsem v sodelovanju z ne-člani statističnega društva. Predsednik sekcije za uradno statistiko Tomaž Banovec je dal v razmislek ukinitve te sekcije, saj poteka intenzivno delo oz. razvoj uradne statistike v okviru statističnega sveta in področnih sosvetov, kamor so vključeni mnogi člani društva; v okviru evropskega statističnega sistema in v okviru drugih mednarodnih organizacij. Sekcija znotraj statističnega društva k temu težko kaj pripomore. O sekciji za teoretična vprašanja statistike (dr. Perman) ni bilo napisanega poročila, vendar potekajo na Inštitutu za biomedicinsko informatiko (IBMI, dr. Stare) redna mesečna teoretsko-statistična predavanja, ki jih lahko štejemo za dejavnost sekcije za teoretična vprašanja. Podobno je z izdajateljsko-založniško sekcijo (dr. Kramberger), za katero tudi ni letnega poročila, sta bili pa tudi pod okriljem statističnega društva v letu 2008 izdani dve številki Metodoloških zvezkov in društveni Bilten. Pod dejavnost sekcije za statistično izobraževanje (dr. Blejec) lahko štejemo tri redne letne konference (Uporabna statistika, Statistični dnevi in Srečanje mladih statistikov) in že intenzivne priprave na organizacijo mednarodne konference o poučevanju statistike (ICOTS), ki bo leta 2010 v Ljubljani.

Predsednik je poročilo zaključil z načrti za leto 2009 in 2010. Za konferenco Uporabna statistika so že potrjeni vabljeni predavatelji in je izdelan reklamni listič, ki naj ga pomagamo razširjati tudi člani društva. Srečanje mladih statistikov bo v letu 2009 potekalo v Italiji. Tema statističnih dni v Radencih bo gospodarska kriza in/ali trajnostni razvoj. Pri programu mednarodne konference ICOTS pa bo intenzivno sodelovalo več članov društva (dr. Blejec, dr. Ferligoj, dr.

Ograjenšek, dr. Stare, mag. Križman, dr. Bavdaž).

Predsednica nadzornega odbora Katarina Košmelj je povedala, da je nadzorni odbor pregledal finančno poslovanje društva in da le-to poteka v skladu s pravili.

Ad 5)

Tajnik društva Bogdan Grmek je predstavil poročilo o finančnem poslovanju društva v letu 2008. V tem obdobju je imelo društvo 30.168 evrov prihodkov in 34.197 evrov odhodkov. Večina finančnega prometa je povezana z organizacijo konferenc. Trenutno stanje na računu društva je 9.524 evrov. Iz donacij od dohodnine je društvo v letu 2008 pridobilo okrog 450 evrov. V letu 2008 je bil odpisan star dolg 5.100 evrov, povezan s prodajo terminološkega slovarja.

Sklep: Prisotni so soglasno sprejeli finančno poročilo.

Ad 6)

V povezavi z delom sekcij je bilo predlagano, da sekcijo za teoretična vprašanja prevzame dr. Stare, saj v okviru predavanj na IBMI trenutno največ dela na tem področju. Sekcija za uradno statistiko je med novjšimi sekcijami, zato je smiselno, da ostane. Sekcijo za publicistiko je smiselno preimenovati v izdajateljsko-založniško sekcijo, kar je skladno z dejavnostmi po Standardni klasifikaciji dejavnosti in širše od dosedanjega izraza. V zvezi s terminološko sekcijo pa se izvršnemu odboru da nalogo, da predlaga kak ukrep za oživitev delovanja te nekoč (predvsem po zaslugi Blaženke Košmelj) zelo dejavne sekcije. Delovanje sekcij je odslikava delovanja na področju statistike v Sloveniji.

Sklep: Prisotni so soglasno sprejeli poročili predsednika in nadzornega odbora.

Ad 7)

Irena Tršinar bi rada na sedež društva posredovala arhiv Statističnega društva, ki ga je do sedaj hranila v prostorih Ministrstva za notranje zadeve. IBMI bi to gradivo lahko skeniral. Dr. Staretu in dr. Ferligojevi se izteče mandat predstavnikov Statističnega društva v statističnem svetu. Prisotni so ista člana predlagali za še en mandat. Na spletni strani je potrebno urediti sistem za prijavo v društvo. V društvo je treba povabiti študente podiplomskega študija statistike.

Sklep: Izvršni odbor naj do septembra vodi sekcije za terminologijo predlaga ustanovitev terminološke komisije oz. najde kako drugo rešitev za oživitev dela na področju statistične terminologije.

Ad 8)

Trenutna višina članarine - 10,43 evrov oz. 6,26 evrov za študente - je še posledica preračuna

višine članarine iz tolarjev v evre. Dve leti po tem prehodu predlagamo zaokrožitev zneskov na (najbližjo) celo številko, saj to ne predstavlja omembe vrednega upada prihodkov društva.

Sklep: Višina članarine je od leta 2009 naprej 10 evrov za zaposlene osebe in 6 evrov za študente in upokojence.

Ad 9)

Teme za razpravo so bile izčrpane že pri predhodnih točkah.

Overovatelja zapisnika:
dr. Katarina Košmelj
mag. Stane Marn

Predsednik delovnega predsedstva:
dr. Janez Stare

Zapisala:
Katja Rutar

Opomba uredništva:

Poročila iz prilog, ki so sestavni del zapisnika, so na voljo pri tajniku društva.

AKTUALNO

SPREMEMBA STATISTIČNE DEFINICIJE PREBIVALSTVA

Barica Razpotnik
Statistični urad Republike Slovenije

Statistika prebivalstva je eno uporabnikom najzanimivejših in najrazumljivejših statističnih področij. Podatek o številu prebivalcev je eden najpogosteje iskanih in uporabljenih statističnih podatkov. Gre za enega najosnovnejših podatkov o vsaki regiji, občini, lokalni skupnosti (Oblak Flander, 2008).

Statistični urad Republike Slovenije (SURS) je 30. aprila 2009 prvič kot uradne objavil podatke o prebivalstvu Slovenije po spremenjeni statistični definiciji prebivalstva, in sicer po stanju 31. decembra 2008. Hkrati so bili informativno objavljeni tudi podatki po stanju 31. decembra 2007, kasneje pa tudi preračuni za celotno leto 2008.

Cilj spremembe metodologije na vsakem statističnem področju mora biti izboljšanje kakovosti prikazanih podatkov, ki ustrezajo potrebam uporabnikov. Prikaz podatkov o dejanskem prebivalstvu Slovenije, ki služijo vsem zgoraj omenjenim namenom, ter mednarodna primerljivost podatkov sta dva bistvena namena uvedbe spremenjene statistične definicije prebivalstva Slovenije.

Viri podatkov o prebivalstvu

Statistična definicija prebivalstva Slovenije je od začetka statističnih raziskovanj o prebivalstvu doživela precej sprememb. Pred uvedbo Centralnega registra prebivalstva (CRP) kot vira podatkov za raziskovanja o prebivalstvu leta 1985 so bili natančni le podatki ob popisih, ostalo pa so bile bolj ali manj natančne ocene (Statistični letopis, 2008). Pri tem so se tudi popisne definicije prebivalstva nekoliko spreminjale.

Kakovost administrativnih virov za raziskovanje o prebivalstvu se je v zadnjih letih zelo izboljšala. Vir podatkov o državljanih Republike Slovenije v individualni obliki je od leta 1986 dalje CRP, ki ga vodi Ministrstvo za notranje zadeve (MNZ). Podatke o tujcih je SURS v preteklosti prevzemal iz različnih virov v okviru MNZ: sprva v agregirani obliki, nato v individualni obliki iz Baze tujcev ter od leta 2007 naprej iz Registra tujcev (vse v okviru Direktorata za upravne notranje zadeve). Leta 2008 se je CRP integriral z vsemi svojimi viri, vključno z Registrom tujcev in tako so od tretjega četrletja dalje v njem tudi individualni podatki o tujcih (o tem govori naslednji prispevek v biltenu). CRP danes predstavlja enoten vir za raziskovanja o prebivalstvu Slovenije.

Predhodne statistične definicije prebivalstva

Pred osamosvojitvijo Slovenije so bili v številu prebivalcev upoštevani vsi, ki so imeli prijavljeno stalno prebivališče v Sloveniji. To so bili državljani tedanje Socialistične federativne republike Jugoslavije (SFRJ), torej tako državljani Slovenije kot državljani drugih jugoslovanskih republik.

Po 25. juniju 1991 so v številu prebivalcev upoštevani državljani Republike Slovenije (RS) s prijavljenim stalnim prebivališčem v Sloveniji ter osebe, ki so bile do 25. junija 1991 državljani SFRJ in so imele takrat prijavljeno stalno prebivališče v Sloveniji, a niso pridobile državljanstva RS ali državljanstva druge države.

Leta 1996 je bil v Sloveniji objavljen predlog nove statistične definicije prebivalstva Slovenije (Šircelj in Tršinar, 1996), usklajen s takrat veljavnimi mednarodnimi priporočili, ki so se osredotočala na t.i. dejansko prebivališče osebe. SURS je podatke o prebivalstvu od leta 1995 pripravljal po definiciji prebivalstva, ki je bila le delno usklajena s tem predlogom, saj niso bili na voljo individualni podatki o tujcih. Med prebivalce niso bili šteti državljani RS, ki so imeli v Sloveniji sicer prijavljeno stalno prebivališče, a so prijavili začasno odsotnost iz Slovenije za več kot tri mesece, pač pa so bili med prebivalce šteti tudi tujci s prijavljenim stalnim ali začasnim prebivališčem v Sloveniji. Dolžina bivanja v Sloveniji ni bila pomembna. Osebe, ki so imele hkrati prijavljeno stalno in začasno prebivališče, so bile med prebivalstvo štete na naslovu stalnega prebivališča.

Spremenjena statistična definicija prebivalstva Slovenije, objavljena leta 2008

Leta 2005 so bili viri že ustrezni za pripravo podatkov po nacionalno sprejeti definiciji prebivalstva iz leta 1996. V tem času pa je Evropska komisija za učinkovito izvajanje migracijskih politik in zaradi s tem povezanih potreb po usklajenih in kakovostnih statističnih podatkih na ravni Evropske unije (EU) začela s pripravami predloga uredbe o selitvah in mednarodni zaščiti (v nadaljevanju Uredba o selitvah). Le-ta naj bi predstavljala standard za to statistično področje za države članice EU. Uredba o selitvah je začela veljati konec julija 2007, države članice EU so jo začele postopoma uveljavljati v nacionalnih statistikah v podatkih za leto 2008. Uredba o selitvah je usklajena z mednarodnimi priporočili, ki kot kriterij za določitev običajnega prebivališča določajo dejansko ali nameravano prebivanje v državi/drugi prostorski enoti eno leto ali več.

V letu 2008 je SURS skladno s predlogom o spremembi definicije prebivalstva Slovenije iz leta 1996 in skladno z Uredbo o selitvah (upoštevana modaliteta namena prebivanja) pripravil predlog nove statistične definicije prebivalstva. Tako so bili izpolnjeni osnovni pogoji za statistično spremljanje selitev in števila prebivalcev na ravni države in nižjih teritorialnih ravni. Hkrati je to omogočilo zagotavljanje mednarodno primerljivih podatkov o prebivalstvu.

Glavna sprememba, ki jo je prinesla nova statistična definicija prebivalstva Slovenije, je kriterij dolžine dejanskega ali nameravanega prebivanja v Sloveniji, ki mora trajati najmanj eno leto. Po prejšnji definiciji so bile namreč osebe vključene med prebivalstvo takoj ob prijavi prebivališča, torej ne glede na trajanje veljavnosti te prijave.

Nova definicija loči osebe, ki v Sloveniji dejansko prebivajo eno leto ali več, ter osebe, ki imajo namen prebivati v Sloveniji eno leto ali več. O namenu trajanja prebivanja se sklepa iz vrste prijavljenega prebivališča: osebe, ki imajo v Sloveniji prijavljeno stalno prebivališče, so med prebivalce Slovenije štete takoj (torej ob prijavi prebivališča), osebe, ki imajo prijavljeno začasno prebivališče pa so med prebivalce štete, ko skupno trajanje veljavnosti prijave začasnega prebivališča doseže eno leto ali več. Med prebivalce Slovenije so štete tudi osebe, ki imajo v Sloveniji prijavljeno prebivališče in so na upravni enoti prijavile začasno odsotnost iz Slovenije, vendar le eno leto po odhodu.

Osebe so štete med prebivalce na naslovu stalnega ali začasnega prebivališča. Pri osebah, ki imajo v Sloveniji prijavljeno tako stalno kot začasno prebivališče, se kot običajno prebivališče šteje začasno, če je veljavnost prijave (ali skupno trajanje veljavnosti prijave) najmanj eno leto in je datum prijave tega prebivališča isti ali kasnejši kot datum prijave stalnega prebivališča.

S spremenjeno definicija prebivalstva sta bili opredeljeni novi prebivalstveni skupini: državljani RS, prebivalci Slovenije, ter tujci, prebivalci Slovenije.

Posledice spremembe statistične definicije prebivalstva

a) Zmanjšanje števila prebivalcev

Najopaznejša razlika med staro in novo statistično definicijo prebivalstva Slovenije je v manjšem številu prebivalcev. Slovenija je imela 31. decembra 2008 po stari definiciji 2.056.794 prebivalcev, po novi pa 2.032.362. Zaradi spremembe definicije je število prebivalcev torej upadlo za 1,2 %.

Tu gre predvsem za izločitev tistih oseb iz prebivalstva Slovenije, ki ne ustrezajo pogoju dejanskega ali nameravanega prebivanja v Sloveniji eno leto ali več, večinoma tujcev. Takšnih oseb je bilo 31. decembra 2008 26.755, od tega je bilo 99,3 % tujih državljanov.

Največji delež upada števila prebivalcev so predstavljali moški, stari od 15 do 64 let, ki so 31. decembra 2008 k skupnemu upadu števila prebivalcev zaradi spremembe definicije prispevali kar 89,2 %. Gre za tuje delavce, ki v Slovenijo prihajajo za krajši čas.

Tabela: Primerjava števila prebivalcev po spolu in starostnih skupinah glede na staro in novo definicijo, Slovenija, 31. december 2007 in 31. december 2008

	31. december 2007			31. december 2008		
	skupaj	moški	ženske	skupaj	moški	ženske
stara definicija	2.025.866	1.000.624	1.025.242	2.056.794	1.026.026	1.030.768
nova definicija	2.010.269	986.533	1.023.736	2.032.362	1.003.945	1.028.417
razlika	-15.597	-14.091	-1.506	-24.432	-22.081	-2.351
0-14 let	-684	-374	-310	-716	-381	-335
15-64 let	-15.016	-13.767	-1.249	-23.920	-21.787	-2.133
65 ali več let	103	50	53	204	87	117

Viri: Statistični urad Republike Slovenije, Ministrstvo za notranje zadeve - Centralni register prebivalstva in Register tujcev.

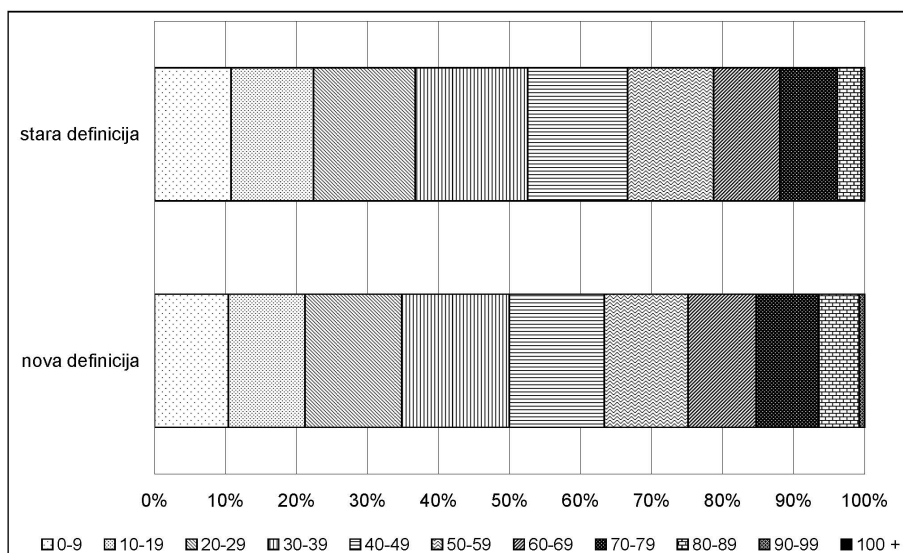
b) Prostorska prerazporeditev prebivalstva Slovenije in sprememba starostne in spolne sestave prebivalstva

Osebe, ki imajo v Sloveniji prijavljeno stalno in začasno prebivališče, so po novi statistični definiciji prebivalstva lahko štete na naslovu začasnega prebivališča. To je povzročilo spremembe v prostorski razporeditvi prebivalstva, ki je opazna zlasti na teritorialni ravni občin in naselij, v manjši meri pa tudi na nivoju statističnih regij.

Število prebivalcev je zaradi spremembe definicije prebivalstva relativno najbolj naraslo v manjših občinah, kjer so ustanove, ki jim zakonodaja določa prijavno obveznost, kot so npr. domovi upokojencev, zavodi za prestajanje kazni, zavodi za usposabljanje otrok, mladostnikov in drugih oseb z motnjami v razvoju in podobno. Ustanovi primerno se je spremenila tudi starostna struktura prebivalstva v občini.

Dober primer je občina Šentrupert. Število prebivalcev te občine je s spremembo definicije naraslo za 391 ali 16,2 %, kar je med občinami največji relativni porast zaradi nove definicije. Porast je predvsem rezultat vključitve tistih oseb na prestajanju kazni zapora v zavodu, ki se nahaja v občini, med prebivalstvo, ki imajo v občini zaradi prestajanja kazni prijavljeno začasno prebivališče za eno leto ali več. Temu primerno se je spremenila tudi starostna in spolna sestava prebivalstva občine: število moških, starih od 25 do 34 let, je samo zaradi spremembe definicije naraslo za 175 oseb ali za 98,3 %; po stari definiciji je ta skupina predstavljala 7,4 % vsega prebivalstva občine, po novi pa 12,6 %. Za 0,3 leta se je znižala tudi povprečna starost prebivalcev v občini.

Slika: Primerjava deležev prebivalstva po starostnih skupinah glede na staro in novo definicijo prebivalstva, občina Preddvor, 31. december 2008

Vira: Statistični urad Republike Slovenije, Ministrstvo za notranje zadeve - Centralni register prebivalstva.

Podoben primer porasta števila prebivalcev je občina Preddvor, vendar zaradi drugačne ustanove. Zaradi spremembe definicije je prebivalstvo te občine naraslo za 142 ali 4,3 %. Po novi definiciji so namreč med prebivalstvo šteti tudi stanovalci Doma starejših občanov Preddvor, ki imajo tam prijavljeno začasno prebivališče za eno leto ali več in predstavljajo največji del porasta števila prebivalcev občine. Vrsti ustanove primerno se je zvišala povprečna starost prebivalcev: po stari definiciji je znašala 39,8 leta, po novi pa 41,7 leta. Prebivalci, stari 70 let ali več, so po stari definiciji predstavljali 11,9 % prebivalstva občine, po novi definiciji pa je njihov delež 15,2 %. Zaradi porasta števila starejših prebivalcev se je zvišal tudi indeks staranja: po stari definiciji je znašal 102,9, po novi pa 130,2.

Za vse velike relativne poraste števila prebivalcev po občinah je moč najti razlage, podobne navedenima primeroma. Pri tem ne smemo pozabiti, da je skupna sprememba števila prebivalcev rezultat porasta na eni strani in upada na drugi.

Tudi v nekaterih večjih občinah je prišlo zaradi uvedbe nove definicije do skupnega porasta števila prebivalcev. Po stanju 31. decembra 2008 je bil absolutno največji porast v občini Ljubljana (za 1.056 oseb ali 0,4 %). Po novi definiciji je občina pridobila 11.620 prebivalcev; večinoma gre za osebe, ki imajo poleg stalnega prebivališča drugje v Sloveniji v občini Ljubljana prijavljeno začasno prebivališče. Občina je z novo definicijo izgubila 10.564 prebivalcev, od tega so več kot polovico predstavljali tuji državljani s prijavljenim začasnim prebivališčem za manj kot eno leto. Povprečna starost prebivalcev občine Ljubljana se je z novo definicijo prebivalstva znižala z 42,3 na 41,8 leta. Najbolj je namreč v občini narasel delež prebivalcev, starih od 15 do 24 let: po stari definiciji je znašal 11,2 %, po novi pa 13,0 %. Gre za dijake in študente, ki imajo prijavljeno začasno prebivališče v kraju šolanja, v veliki meri v samem mestu Ljubljana.

Nekoliko težje je natančno pojasniti "odlive" prebivalcev iz občin, saj so v večini primerov razpršeni. Za občine z največjimi relativnimi upadi števila prebivalcev, kot so Osilnica (zaradi spremembe definicije je število prebivalcev upadlo za 5,8 %), Kostel in Solčava (obe 5,3 %), je razlaga precej enostavna: gre za odročne občine brez pravih možnosti za šolanje ali zaposlitev ter tudi brez ustanov za oskrbo in nego starejših, zato ima veliko njihovih prebivalcev po stari definiciji prijavljeno začasno prebivališče v sosednjih in drugih občinah, kjer so šteti med prebivalstvo po novi definiciji.

Sklep

S prehodom na novo statistično definicijo prebivalstva so podatki o prebivalstvu, ki jih objavlja SURS, mednarodno primerljivi, enako velja za podatke o selitvah. Nova definicija prebivalstva v podatkih vitalnih statistik ni povzročila velikih sprememb, do sprememb je prišlo le v kazalnikih, kjer osnovo predstavlja prebivalstvo, ki se je z novo definicijo nekoliko zmanjšalo.

Z izboljševanjem kakovosti vira in odpravljanjem manjših neskladij se bo kakovost podatkov o prebivalstvu še izboljševala, kar je izrednega pomena za Popis 2011, ki bo izveden povsem registrsko.

Literatura

- Oblak Flender, Aplolonija. 2008. Strategija uvedbe nove statistične definicije prebivalstva Slovenije na Statističnem uradu RS. SURS.
- Statistični letopis 2008. SURS.
- Širčelj, Milivoja in Tršinar, Irena (ur.). 1996. Prebivalstvo Slovenije: predlog nove definicije prebivalstva Slovenije. SURS.

INTEGRACIJA CENTRALNEGA REGISTRA PREBIVALSTVA Z VIRI

Silvo Režek
Ministrstvo za notranje zadeve

1. TRADICIJA CENTRALNEGA REGISTRA PREBIVALSTVA

Centralni register prebivalstva (CRP) ima v registrski organizaciji Slovenije dolgoletno tradicijo. Po letu 1984 je z naraščajočo uporabo podatkov postajal vse bolj uporaben, nove zahteve uporabnikov pa so botrovale dopolnjevanju nabora podatkov ter izboljšanju kakovosti podatkov in uvajanju novih storitev. Zamisel o ustanovitvi osnovnega registra prebivalstva, ki bi opravljal centralno vlogo za vse potrebe po istovrstnih podatkih, razbremenil prebivalce pri opravkih z državo in delavce v državnih organih pri opravljanju svojih nalog, je nastala leta 1970 in sčasoma postala izvedljiva. Register je bil vzpostavljen leta 1980; najprej so bili izdelani postopki in obdelave za njegovo vodenje, pozneje pa še postopki in obdelave za uporabo njegovih podatkov. Ti so se dograjevali in izboljševali tako, kot je to omogočal razvoj novih tehnologij v osemdesetih in devetdesetih letih prejšnjega stoletja. S pričetkom uporabe novih možnosti informacijske tehnologije, zlasti pa s sprotnim posodabljanjem registra skladno s smernicami in novostmi na informacijskem področju, je CRP pričel izpolnjevati svoj prvotni namen.

2. POVEZOVANJE S PODATKOVNIMI VIRI - INTEGRACIJA

Stanje virov pred integracijo CRP leta 2005

Kakovostni, točni in ažurni podatki so pogoj za množično in hitro uporabo podatkov, ki je končni cilj vsakega centralnega registra. Teh pa ni brez urejenih, dobrih in večnamensko zastavljenih podatkovnih virov, zato si tudi pri posodobitvah CRP-ja prizadevajo pridobiti čim več ustreznih podatkov. Glavni podatkovni viri pa so bili zaradi lastne tradicije tehnološko na zelo različnih stopnjah.

Register stalnega prebivalstva (RSP) je najstarejši izmed virov v elektronski obliki, ki je bil izjemno zanesljiva aplikacija, vendar zaradi tehničnih možnosti, ki jih je uporabljal, ni bil kos vsem nalogam povezovanja javnih evidenc. Nekoč je bilo povezovanje evidenc mogoče le vsebinsko in v posredni obliki - s pomočjo podatkov na trakovih, pozneje na strežniških datotekah. V letih 1984-89 je za podatke o selitvah prebivalstva potekal postopen prehod z obrazcev na trakove, kar je takrat pomenilo velik dosežek. Akcija je bila polna zapletov zaradi opustitve obrazca kot fizično otipljivega vira in prehoda na računalniški zapis kot abstrakten vir. Poznejše tehnične posodobitve so pripeljale do povezave Registra stalnega prebivalstva s CRP-jem posredno preko vmesnih datotek. V tistem trenutku je bila rešitev optimalna. Tako so se podatki o selitvah iz RSP v CRP, kljub nočnemu prenosu, večkrat ustavile pod strogimi kontrolami kakovosti podatkov CRP-ja. V takih primerih je bil potreben ročni pregled in vnos podatkov v CRP, kar je po eni strani pomenilo zamik pri pridobivanju ažurnih podatkov v CRP, po drugi strani pa povečano tveganje nastanka napak zaradi ročnega vnosa podatkov.

Matične knjige so najstarejši vir v klasični papirnati obliki za podatke o rojstvih, porokah in smrtih, spremembah osebnega imena, podatkih o priznanju očetovstva ipd. Novo nastala matična dejstva in spremembe so se posredovale preko obrazcev, podatki pa so bili ročno vneseni v CRP.

Register prostorskih enot (RPE) je vir, iz katerega je CRP avgusta 2001 pričel dnevno pridobivati spremembe prostorskih podatkov. To je bila prva tovrstna povezava dveh uradnih evidenc - neposredna povezava dveh Oraclovih baz, ki je temeljila izključno na računalniških komunikacijah. Na ta način je CRP dnevno ažuren še danes, kar je pomembno tako za samo produkcijo CRP-ja kot tudi za uporabnike podatkov: ti lahko spremembe prostorskih podatkov, vezanih na osebo, redno prejemajo skupaj z drugimi osebnimi podatki CRP-ja.

Iz **Registra davčnih zavezancev (RDZ)** so bile v CRP vključene davčne številke (DŠ), kar je prineslo dodatno možnost povezovanja evidenc, saj je DŠ tako kot EMŠO enolični identifikator, ki omogoča enolično opredelitev posameznika. Med DŠ in EMŠO pa sta dve ključni razliki, saj je EMŠO govoreča številka (iz nje je mogoče razbrati datum rojstva, registrsko območje, na katerem je bil EMŠO določen, zaporedno številko določitve EMŠO-ja znotraj enakega rojstnega dne in spol), DŠ pa ne predstavlja katerega izmed podatkov ali datumov posameznika. Druga pomembna razlika pa se bo dolgoročno odrazila in imela odločilni vpliv v registrski organiziranosti Slovenije, saj EMŠO s trinajstimi mesti predstavlja zadostno število možnih kombinacij do leta 2890, DŠ pa razpolaga z omejenimi kombinacijami osemestnega števila. Davčna številka se je kot nov pomemben atribut v vsebini CRP-ja pričela posredovati uporabnikom konec leta 2003.

Ostali viri podatkov za CRP so: obrazci iz sodišč o razvezah, podatki o tujcih iz Evidence tujcev, zahtevki za določitev EMŠO v primerih, ko posameznik v Republiki Sloveniji zgolj uveljavlja pravice ali ima obveznosti, preko obrazcev iz Davčne uprave RS, Zavoda za zaposlovanje in Zavoda za zdravstveno zavarovanje.

Prenova virov in integracija CRP

Kot je že bilo omenjeno, Registra stalnega prebivalstva ni bilo mogoče neposredno povezati s CRP-jem zaradi omejenih informacijskih možnosti. Kljub temu so bili posamezni segmenti sicer dopolnjeni, vendar je bila pot do konkretnih rešitev negotova: posodabljanje stare aplikacije ne bi bilo le občutljivo, temveč tudi zapleteno.

Tako je bil 3. maja 2005 posodobljen Register stalnega prebivalstva, ki je za svoje delovanje uporabljal Oraclovo bazo, podatki pa so se prenesli iz stare baze RSP-ja. V istem času je bil vzpostavljen tudi Matični register (MR), katerega delovanje je pomenilo še dodatno prednost pri zagotavljanju ažurnih in konsistentnih podatkov CRP-ja. MR je bilo potrebno seveda najprej napolniti z že nastalimi dejstvi oziroma statusi posameznika, ki so bili zapisani v Matičnih knjigah. Prenos podatkov poteka postopoma na vseh upravnih enotah in se danes približuje zaključku, saj so podatki že skoraj v celoti preneseni za vse osebe, ki so bile na dan 3. maj 2005 žive. Konec leta 2006 pa je v produkcijskem okolju pričel delovati tudi posodobljen Register tujcev (RT), ki tako kot RSP in MR uporablja Oraclovo bazo, kar predstavlja poenotenje glavnih virov CRP-ja v tehničnem smislu.

Integracija CRP-ja s svojimi viri je bila nekakšna logična posledica vseh navedenih novosti na strani njegovih virov, ki so sedaj omogočali sodobnejšo povezavo. Posledice integracije CRP-ja so poenotenje postopkov vodenja oziroma upravljanja podatkov; popolna usklajenost tako virov kot CRP-ja; odsotnost zamikov pri pridobivanju podatkov s strani virov; vključitev tujega črkovnega nabora; implementacija CRP-jevih kontrol že pri samem viru, kar zmanjša možnost napak v celotnem toku podatkov; nove možnosti pri delovanju in razvoju uprave ter e-uprave.

CRP po integraciji predstavlja del Informacijskega sistema upravnih notranjih zadev (ISUNZ), zato je ob sami integraciji prišlo do poenotenja evidence določenih EMŠO-jev ter vseh dogodkov, ki se že vodijo v enem izmed novo nastalih ali posodobljenih registrov. Še dodatna prednost pa je možnost, ki se nahaja tako v Matičnem registru kot tudi v Registru tujcev, saj se lahko neposredno pošlje zahtevek za določitev EMŠO-ja v CRP. Postopek določitve EMŠO-ja je bil tako skrajšan z nekaj dni na čas ene do dveh sekund.

Slika 1: Po integraciji CRP-ja z viri ima ta osrednjo in povezovalno vlogo. Podatki se vnašajo in kontrolirajo le na virih. Strogo so ločene tudi pristojnosti tako za vnos oziroma popravek podatka, kot tudi prikaz podatka glede na različne vrste upravljavcev podatkov.

Vzpostavitev neposrednih povezav z viri za določanje EMŠO-jev

Težko pričakovana je bila tudi vzpostavitev neposrednih povezav s tistimi podatkovnimi viri, ki so CRP-ju še vedno pošiljali podatke za določanje EMŠO-jev na papirju - na obrazcih DEMŠO. Vendar pa gre tu za novo funkcionalnost, ki je zelo zahtevna, saj mora delovati neposredno na bazi: podatkovni vir posega neposredno v CRP in je v skladu z 19. členom

Zakona o centralnem registru prebivalstva (kooperativna podatkovna baza) neposredno odgovoren za del podatkov CRP-ja.

Določitev oz. podaja elektronskega zahtevka za določitev EMŠO-ja je bila pri virih kot so MR in RT izvedena že s samo integracijo CRP-ja. Poleg teh pa že dlje časa zelo uspešno deluje povezava z Zavodi za zaposlovanje kjer tujci, ki prvič pridejo v Slovenijo z namenom zaposlitve in jim EMŠO še ni bil določen, le-tega tudi pridobijo.

Vključitev porodnišnic v elektronsko prijavo rojstva je bila za prve tri pilotne porodnišnice predvidena že ob koncu leta 2003. Prva porodnišnica (UKC Maribor) se je v sistem eRojstev vključila septembra 2007. Do danes je v sistem eRojstev vključenih že devet od štirinajstih slovenskih porodnišnic. Sama elektronska prijava rojstva pa poleg določitve EMŠO v CRP vključuje tudi prijavo rojstva v MR-ju ter kasneje prijavo prebivališča novorojenčka v RSP-ju. V prihodnje je predvidena vzpostavitev elektronskega zahtevka za določitev EMŠO tudi s strani Davčne uprave RS in Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije.

3. POSREDOVANJE PODATKOV IN POVEZOVANJE Z UPORABNIKI

Na strani virov gre za usklajevanje podatkov in postopkov več virov v eno skupno podatkovno bazo, vendar so ti viri določeni z zakonom in je njihovo število znano. Nasprotno pa gre na izhodni strani za zadovoljevanje najrazličnejših potreb in zahtev uporabnikov, ki jih je neskončno mnogo, poleg tega pa poteka samo posredovanje podatkov v zelo različnih oblikah in časovnih presledkih ter na različnih medijih. Zato je tudi nabor storitev CRP zelo pester in glede na uporabniško naravnost centralnega registra odprt.

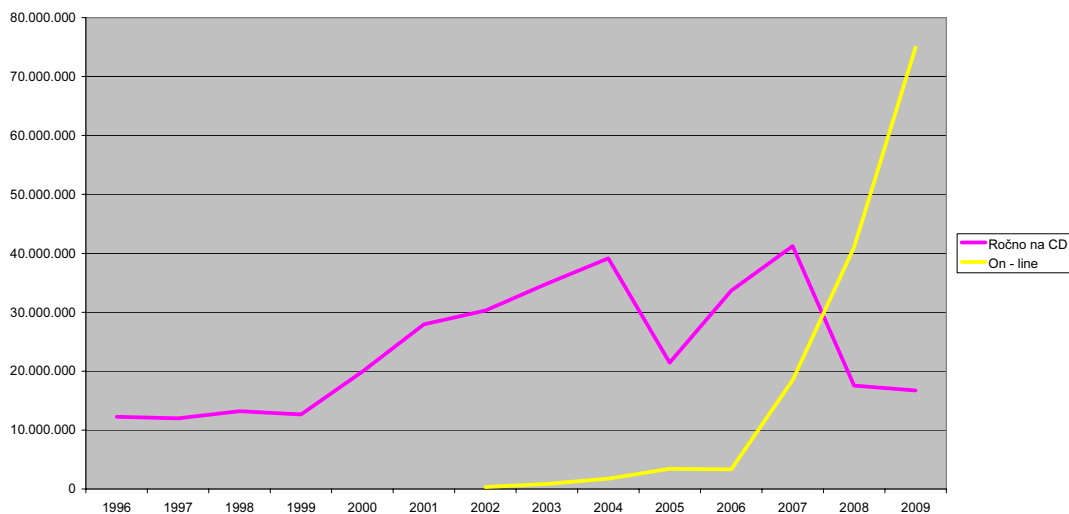
Izgradnja eCRP-ja

Prvi elektronski servisi za posredovanje podatkov iz CRP-ja so podatke zajemali neposredno iz transakcijske baze CRP-ja. Potreba po podatkih pa je izredno hitro naraščala, zato je bila že leta 2003 izdelana distribucijska baza eCRP, ki vsebinsko predstavlja kopijo transakcijske baze CRP-ja in služi zgolj distribuciji podatkov. E-CRP je tehnično opremljen za avtomatizirano delovanje, ki poteka preko varnostne sheme. Na ta način je omogočeno nadzorovano in sledljivo e-poslovanje, vendar le vnaprej registriranim uporabnikom, ki za to pridobijo soglasje ministra oziroma ministrice za notranje zadeve. Vsak dostop ali poskus dostopa do podatkovne baze se beleži v dnevnikih dela. Ob integraciji CRP-ja z viri je bila posodobljena tudi navedena distribucijska baza in jo danes poznamo kot eCRP2.

Število posredovanih podatkov iz CRP

Sčasoma je CRP pričel pridobivati osrednjo vlogo pri posredovanju osnovnih osebnih podatkov in iz priloženega grafa je razvidno, kako število posredovanih podatkov narašča. Posredovanje podatkov je bilo kljub temu, da so se posredovali na elektronskih medijih, ročno delo zaposlenih na Oddelku za Centralni register prebivalstva in upravljanje s podatki na Ministrstvu za notranje zadeve in še prej na Statističnem uradu RS. Velik preobrat pa se je zgodil v letu 2007, ko je eCRP pričel pridobivati v številu posredovanih podatkov, kar dejansko odraža preusmeritev večine uporabnikov CRP-ja na storitve, ki jih ponuja eCRP oziroma posodobljena verzija eCRP2.

Posredovanje podatkov iz CRP

Slika 2: Posredovanje podatkov uporabnikom, ki podatke pridobivajo "on-line", je po letu 2006 skokovito naraslo. Eden izmed on-line uporabnikov je tudi Statistični urad.

4. ZAKLJUČEK

Delovanje Centralnega registra prebivalstva je v zadnjih letih doživelo ključne spremembe v organizaciji, pridobivanju podatkov in tudi posredovanju le-teh. Za velikost in težo teh sprememb bi lahko rekli, da postavljajo delovanje CRP-ja v popolnoma nov kontekst, oziroma da je bil dosežen cilj, ki je bil že v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja predviden z vzpostavitvijo enotnega in centralno organiziranega registra. Glede posredovanja podatkov bi lahko rekli, da se je v primeru CRP-ja pokazala njegova velika, če ne celo ključna vloga v slovenski upravi in e-upravi, zlasti pri zagotavljanju uporabniku preprostih in v čim večji meri avtomatiziranih postopkov.

INTERAKTIVNI STATISTIČNI ATLAS SLOVENIJE

Katja Šnuderl
Statistični urad Republike Slovenije

1. Uvod

Interaktivni statistični atlas Slovenije je novo orodje na spletni strani Statističnega urada Republike Slovenije. Omogoča enostaven pregled izbranih statističnih kazalnikov na kartah občin in statističnih regij. S tem orodjem Statistični urad širi nabor spletnih storitev za najširšo javnost in jo vabi k odkrivanju razlik med slovenskimi regijami in občinami s pomočjo statističnih podatkov. Orodje je namenjeno tako uporabnikom, ki so manj vešči dela s statističnimi podatki, kot tudi zahtevnejšim uporabnikom, npr. kot podatkovna podpora pri strateških odločitvah na področju regionalnega razvoja Slovenije.

Z objavo Interaktivnega statističnega atlasa Slovenije na Statističnem uradu uresničujemo strateške cilje strategije diseminacije statističnih podatkov. Ob razvoju orodja smo upoštevali potrebe različnih uporabniških skupin, načela kartografskega prikazovanja podatkov in mednarodne izkušnje na področju razvoja interaktivnih spletnih orodij. V prispevku so podrobneje opisana izhodišča in elementi projekta.

2. Diseminacija statističnih podatkov

Izraz "diseminacija" pomeni dejavnost izkazovanja oziroma objavljanja statističnih podatkov in metod. V srednjeročnem programu statističnih raziskovanj 2008-12 je med strateškimi usmeritvami državne statistike vključena Strategija diseminacije in komuniciranja z uporabniki. Cilji te strategije so zadovoljni uporabniki, dvig statistične pismenosti, prepoznavnost in ugled blagovne znamke SURS, zaupanje uporabnikov in dejanska uporaba statističnih podatkov ter učinkovita priprava, promocija in posredovanje podatkov in informacij.

V mednarodnem okolju je v zadnjih letih vse bolj poudarjena vloga uradne (državne) statistike kot osnove za informirano odločanje, kar je eden od temeljev demokracije. Uradna statistika zagotavlja mednarodno primerljive podatke, pridobljene na osnovi znanstvenih metod ter skupnih načel kvalitete statističnih podatkov. V večini držav je nabor statističnih podatkov, ki jih uradna statistika ponuja, zelo obsežen, njihova uporaba pa pogosto omejena oziroma slabo razvita. Razlogi za to so različni, od nepoznavanja nabora dosegljivih statističnih podatkov med uporabniki do zahtevnega iskanja ustreznih podatkov ter njihovega pravilnega razumevanja in interpretacije. Zato mnogi statistični uradi dajejo vse večji poudarek večji dostopnosti in razumljivosti statističnih podatkov. (Thygesen, 2008)

Pri načrtovanju razvoja Interaktivnega statističnega atlasa Slovenije smo upoštevali izkušnje drugih mednarodnih organizacij in tujih statističnih uradov. Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD) je z organizacijo konferenc "Innovative Approaches to Turning

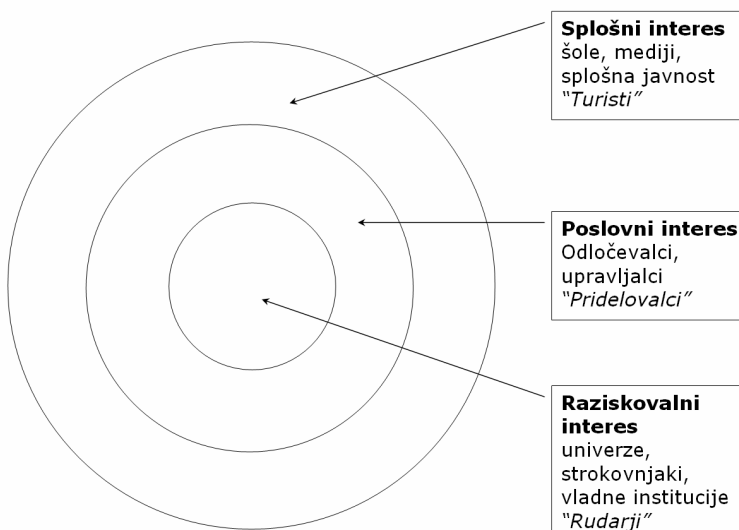
Statistics into Knowledge" (Rim 2007, Stockholm 2008, Washington 2009) vzpodbudila intenzivno izmenjavo izkušenj v mednarodnem okolju. Z objavo novega orodja se Statistični urad pridružuje najnovejšim smernicam razvoja spletnih storitev za uporabnike statističnih podatkov.

3. Uporabniki statističnih podatkov in svetovni splet

S pojavom svetovnega spleta sta se bistveno spremenila tako število kot struktura uporabnikov statističnih podatkov. V obdobju tiskanih publikacij je Statistični urad razpolagal s preglednimi bazami uporabnikov (naročnikov) in tudi osebni obiski uporabnikov na uradu niso bili redki. Uporabnikov je bilo manj, praviloma so bili statistično izobraženi, njihove potrebe pa je bilo lažje spremljati. S pričetkom objavljanja podatkov na spletnih straneh se je njihovo število bistveno povečalo, njihova znanja in potrebe so postali zelo raznovrstni, možnosti njihovega spoznavanja pa zelo omejene.

Pri razvoju spletnih strani ni mogoče zadovoljiti potreb vseh uporabnikov z istimi načini predstavitve statističnih podatkov. Zato se izdelki Statističnega urada razlikujejo glede na različne potrebe in možnosti uporabe statističnih podatkov, ki je določena s statistično in računalniško pismenostjo uporabniških skupin. Uporabniške skupine lahko določamo na različne načine. Začetne segmentacije uporabnikov so temeljile na delovnem področju posameznega uporabnika (npr. javne ustanove, šole, raziskovalna sfera, mediji), v novejšem času pa se vse bolj uveljavlja splošna razdelitev uporabnikov na tri skupine - tako imenovane turiste, pridelovalce in rudarje - ki jo je na področju statistike prvič uporabil Grossenbacher (2006). Kljub temu, da ta razdelitev omogoča različne interpretacije, poudarja bistvene razlike v zanimanjih, znanjih in potrebah posameznih uporabniških skupin.

Slika 1: Segmentacija uporabnikov - tri osnovne skupine

Vir: Grossenbacher, 2006

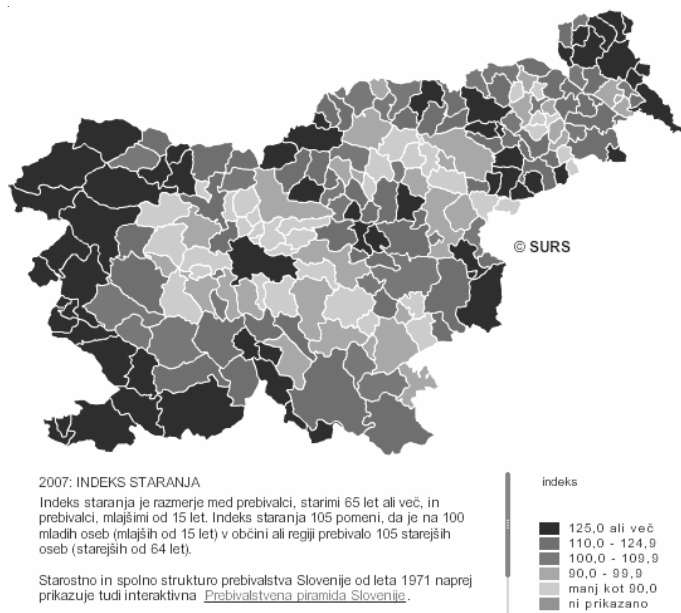
Zaradi jasne in enostavne sporočilnosti, interaktivnosti in dinamičnega prikazovanja pojavov je Interaktivni statistični atlas Slovenije primerno orodje za najširši krog uporabnikov. V prvi vrsti je namenjen splošni javnosti, vendar z dodanimi definicijami in povezavami do podrobnih ali aktualnejših podatkov ponuja tudi dodatne možnosti za zahtevnejše (poslovne ali raziskovalne) uporabnike.

4. Kartografsko prikazovanje statističnih podatkov

Statistični urad za različne uporabnike pripravlja različne produkte, ena od stalnic je tudi vizualizacija podatkov. Običajni načini vizualne predstavitve podatkov so grafični prikazi in karte. Primarni cilj vizualizacije podatkov je posredovanje informacij na razumljiv in učinkovit način s pomočjo računalniške grafike. Poudariti idejo učinkovito in estetsko pomeni, da namesto kompleksnih podatkovnih zbirk podamo ključne poglede na intuitiven način (Wikipedia, 2009).

Karte so najustreznejše orodje za vizualizacijo vzorcev razporeditve pojavov v prostoru. Kadar so pravilno zasnovane in predstavljene, so več kot le dekorativni dodatek predstavitvi statističnih podatkov. Omogočajo prepoznavanje in poudarjanje prostorskih vzorcev, ki iz tabelarične ali grafične predstavitve podatkov niso razpoznavni. Če velja pregovor, da "slika pove več kot tisoč besed", bi lahko rekli tudi, da "karta pove več kot tisoč števil". Karte so dragoceno orodje v procesih odločanja za strokovno, politično in splošno javnost ter lahko uspešno odgovorijo na naraščajoče zahteve po ustreznih informacijah v vseh delih družbe (UNECE, 2009).

Slika 2: Kazalnik "Indeks staranja" - izračun koliko prebivalcev, starih 65 let ali več, živi v občini na vsakih 100 prebivalcev, mlajših od 15 let

Dobro zasnovane karte so tiste, ki jih je enostavno razumeti. Za mnoge uporabniške rešitve je značilno, da novo orodje, ki je preprosto za uporabo, intuitivno in ne zahteva posebnih usposabljanj, terja v fazi razvoja največ analiz, intelektualnega vložka in temeljitih testiranj. Rešitve, ki so na prvi pogled zapletene in zahtevne, morda res podpirajo zahtevne procese, vendar običajno odražajo, da projekt izvedbe ni bil zasnovan z dovolj velikim poudarkom na potrebah končnega uporabnika. Enako kot pri tehnični zasnovi orodij tudi pri vsebinski pripravi kart velja, da na karti lahko prikažemo kateri koli podatek, vendar le prikaz podatkov v prostoru še ne zagotovi sporočilnosti karte. Absolutne statistične podatke je potrebno za prikaz na kartah preračunati v kazalnike, saj le tako zagotovimo primerljivost med različno velikimi enotami. V Interaktivnem statističnem atlasu Slovenije so zato prikazani kazalniki na 1000 prebivalcev v regiji ali občini, koeficienti, indeksi, povprečja, različne strukture (deleži) ter tudi nekaj preračunov na površino občin. Pojasnila o pomenu posameznih kazalnikov so izpisana pod karto, kjer je uporabnikom ponujena tudi povezava do podrobnejših podatkov, objavljenih na spletnih straneh Statističnega urada (Slika 2).

5 Zasnova in izvedba projekta

Na Statističnem uradu smo v zadnjih letih za predstavitev statističnih podatkov na nižjih teritorialnih ravneh že izdali več tiskanih publikacij Slovenske regije v številkah, v letu 2009 je prvič izšla tudi publikacija Slovenske občine v številkah. S kartografskimi načini prikaza statističnih podatkov želimo podpreti razprave o regionalnih razlikah v Sloveniji ter omogočiti ustrezno oblikovanje strategij regionalnega razvoja.

Prikaz statističnih podatkov na kartah že dalj časa omogoča podatkovni portal SI-STAT, ki je v osnovi namenjen zahtevnejšim uporabnikom. Podatke je treba namreč najprej poiskati v ustrezni tabeli, jih izpisati na zaslon, šele nato je mogoč tudi prikaz karte. Novejša orodja za prikaz podatkov na kartah, ki so se v zadnjih letih razvila v mednarodnem okolju, pa omogočajo prikaz vnaprej pripravljenih podatkov, primernih za kartografsko prikazovanje. Razvoj takega orodja sicer terja zahtevnejši postopek priprave podatkov in izdelave orodja, vendar je zato primeren za širšo uporabo.

Interaktivni statistični atlas Slovenije smo na Statističnem uradu razvili v sodelovanju s podjetjem Monolit d. o. o., ki je bilo izbrano z javnim zbiranjem ponudb. Pri razvoju spletnega orodja je ključne naloge opravilo podjetje Mapping Worlds z Nizozemske, ki je razvilo podobna orodja tudi za Mednarodni denarni sklad (IMF Data Mapper) in Svetovno banko (Millenium Development Atlas, World Bank Atlas). Razvoj je bil zaključen v decembru 2008, na spletni strani Statističnega urada pa je atlas uporabnikom dostopen od junija 2009, ko je bilo zaključeno testno obdobje delovanja. Orodje je izdelano v dveh jezikovnih različicah, slovenski in angleški.

Z inovativno spletno informacijsko rešitvijo smo na Statističnem uradu dobre prakse iz mednarodnega okolja prenesli in prilagodili tudi za uporabnike statističnih podatkov v Sloveniji. Osnovno vodilo pri izdelavi orodja je bila enostavnost za uporabo, prilagodljivost ter prilagojenost specifikam slovenskega prostora. Orodje tako omogoča dodajanje novih vsebin, prikaz števila in meja občin glede na veljavnost območij občin v referenčnem letu ter različne časovne vrste podatkov glede na njihovo dosegljivost.

Ob objavi smo v Interaktivni statistični atlas Slovenije vključili začetni nabor kazalnikov, pripravljen na osnovi že objavljenih podatkov na spletnih straneh Statističnega urada. Razporeditev vsebin je prilagojena razumevanju uporabnikov in je zato drugačna od razdelitve statističnih področij na spletnih straneh Statističnega urada. Orodje omogoča razširitev nabora kazalnikov in tudi sodelovanje različnih javnih institucij pri pripravi in objavi podatkov.

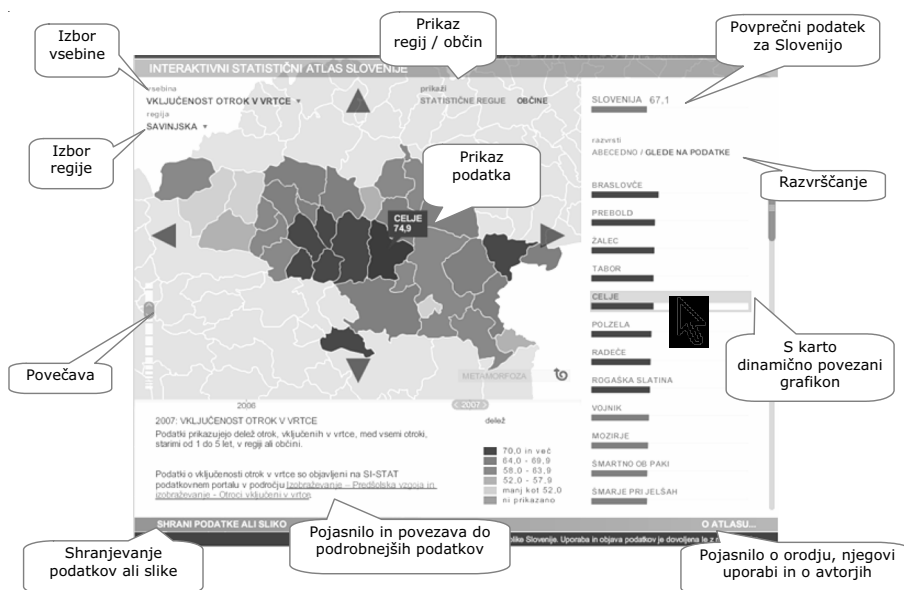
Kriteriji izbora kazalnikov in podatkov za objavo so bili, da gre za družbeno aktualne in/ali za širšo javnost zanimive statistične podatke; razpoložljivost dovolj kakovostnih podatkov na ravni občin in statističnih regij ter da je pojav sploh primeren za kartografsko prikazovanje.

Ena od pomembnih funkcij spletnih aplikacij je tudi promocija državne statistike med splošno javnostjo in pri drugih državnih ustanovah. Interaktivni statistični atlas Slovenije nameravamo kot vstopno točko do statističnih podatkov za vključitev na različne spletne strani ponuditi tudi drugim državnim ustanovam - predvsem organizacijam javnega sektorja, ki delujejo na področju regionalnega razvoja.

6 Uporaba Interaktivnega statističnega atlasa Slovenije

Interaktivni statistični atlas Slovenije je namenjen pregledovanju v spletnem brskalniku. Delovanje je preizkušeno na dveh najpogostejših brskalnikih, Internet Explorer in Mozilla Firefox. Uporaba orodja zahteva, da ima uporabnik na svojem računalniku nameščen tudi Adobe Flash Player, kar je sicer pogosta zahteva sodobnih spletnih strani z interaktivnimi vsebinami.

Slika 3: Funkcije interaktivnega statističnega atlasa Slovenije

Ko uporabnik odpre aplikacijo, se odpre pozdravno okno. Za prikaz karte je treba izbrati vsebino oziroma kazalnik. Interaktivnost pomeni, da se ob aktivnosti uporabnika z miško izvajajo posamezne funkcije. Na primer: s prehodom z miško čez karto ali grafikon se na karti prikažejo podatki; z izborom posamezne statistične regije na karti ali v spustnem meniju se prikaz omeji na izbrano regijo; pri izboru regije se tudi v grafikonu prikažejo le podatki za izbrano regijo. Grafikon omogoča razvrščanje regij ali občin glede na podatke in s tem enostavno ugotavljanje najvišjih ali najnižjih vrednosti. Polje z metodološkimi pojasnili vsebuje osnovne definicije in povezavo do podrobnejših podatkov, uporabnik pa vedno lahko na svoj računalnik shrani prikazano sliko ali podatke za izbrani kazalnik.

Poseben način kartografskega prikazovanja podatkov so tudi tako imenovane metamorfoze. Gre za način, ko se površina teritorialnih enot (regij ali občin) spremeni glede na velikost izbranega pojava. Ta način je za razumevanje nekoliko zahtevnejši, vendar v primerjavi z razvrstitvijo prostorskih enot v omejeno število razredov omogoča bolj slikovito ponazoritev razlik.

Slika 4: Metamorfoza občin Republike Slovenije glede na število zaposlenih in samozaposlenih oseb v občini

Površina občin ali regij je spremenjena glede na število zaposlenih in samozaposlenih v občini ali regiji delovnega mesta.

2007: STOPNJA DELOVNE AKTIVNOSTI

Stopnja delovne aktivnosti prikazuje delež delovno aktivnih prebivalcev med delovno sposobnimi prebivalci. Delovno aktivno prebivalstvo sestavljajo zaposlene in samozaposlene osebe. Delovno sposobno prebivalstvo so osebe, stare 15 let ali več.

Podatki o zaposlenih osebah in samozaposlenih osebah (razen o kmetih) so pridobljeni iz Statističnega registra delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP). Do leta 2005 je bil vir podatkov o osebah,

Delež

■	64,0 in več
■	60,0 - 63,9
■	56,0 - 59,9
■	52,0 - 55,9
■	manj kot 52,0
■	ni prikazano

Zaradi tehnične zahtevnosti takega prikaza podatkov smo v začetno različico Interaktivnega statističnega atlasa Slovenije vključili metamorfoze le za zadnje referenčno leto (2007) za tri kazalnike - število prebivalcev, število zaposlenih in samozaposlenih ter število brezposelnih oseb v regiji ali občini. Barve, uporabljene na karti, odražajo podatke za izbrano vsebino, velikost prostorskih enot pa izbrano metamorfozo.

7 Povzetek

Statistični podatki so pomembna osnova tako za pripravo strateških dokumentov kot tudi za preverjanje doseganja zastavljenih ciljev. Zaradi jasne in enostavne sporočilnosti, interaktivnosti in dinamičnega prikazovanja pojavov je Interaktivni statistični atlas Slovenije primerno orodje za zelo širok krog uporabnikov. Gre za inovativno rešitev, ki dobre prakse v mednarodnem okolju uresničuje tudi v slovenskem prostoru. Uporabnikom omogoča pregled izbranih statističnih podatkov in kazalnikov na interaktivnih kartah. Omogoča predstavitev časovnih vrst podatkov na ravni statističnih regij in občin.

Interaktivni statistični atlas Slovenije je ena od storitev, ki je namenjena tudi uporabnikom z nižjo statistično pismenostjo in takim, ki nimajo svojih orodij za kartografsko predstavitev podatkov. Omogoča enostaven pregled sicer kompleksnih podatkov in pojavov, ki jih opisujejo, ter zakonitosti njihove razporeditve v prostoru. Pogosto namreč pojav, ki ga opisujejo statistični podatki, na kartah lažje razumemo kot v drugih oblikah. Pri zasnovi orodja so bile upoštevane potrebe različnih uporabniških skupin, načela kartografskega izkazovanja podatkov ter sodobna spletna tehnologija. Uporabnikom je na spletni strani Statističnega urada (<http://www.stat.si/>) orodje dostopno od junija 2009.

8 Viri in literatura

- Grossenbacher, Armin. 2006. The shift from print to electronic publishing. Strategy, concepts and daily life in dissemination of statistical information. IMAODBC, Avila, Spain.
- Thygesen, Lars in Sundgren, Bo. 2008. Innovative approaches to turning statistics into knowledge. Statistical Journal of the International Association for Official Statistics, Special issue: Web 2.0 and Official Statistics. Vol. 25, Numbers 3,4: 93 - 102.
- UNECE: Making Data Meaningful. Part 2. Style guide on the presentation of statistics. Final draft, July 2009.

EVROPSKO LETO BOJA PROTI REVŠČINI IN SOCIALNI IZKLJUČENOSTI 2010 - povzetek predloga Nacionalnega programa aktivnosti in prednostnih nalog RS

mag. Katja Rutar
Statistični urad Republike Slovenije

Preprečevanje revščine in socialne izključenosti je eden od temeljnih ciljev socialne politike Republike Slovenije, ki zahteva celosten, koordiniran in integrativen pristop. Nosilec in koordinator ukrepov in politik za zmanjšanje revščine in socialne izključenosti je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, ki nastopa v vlogi nacionalnega telesa za izvedbo Evropskega leta boja proti revščini in socialni izključenosti 2010.

Ciljne skupine Evropskega leta 2010 v Sloveniji so (1) osebe z zelo nizkimi dohodki, pri katerih je običajno prisotna visoka stopnja tveganja revščine in katerih preživetje je pogosto odvisno od socialnih transferjev (dolgotrajno brezposelni, mladi brezposelni do 24 let, enostarševske družine, starejše samske osebe), (2) "revni zaposleni" - osebe, ki sicer delajo, vendar zaradi nizkih in/ali neizplačanih dohodkov posledično živijo pod pragom tveganja revščine, (3) delavci migranti in njihovi družinski člani, (4) otroci, pri katerih je zaradi revščine ali socialne izključenosti ogrožen njihov telesni, duševni/čustveni in socialni razvoj, (5) starejše osebe, ki so zaradi revščine, zdravstvenih ali drugih razlogov odvisne od pomoči drugih, (6) invalidi ter osebe s težavami v duševnem zdravju, (7) brezdomci, osebe s težavami zaradi odvisnosti, Romi, žrtve nasilja in (8) oispniki.

Poleg zgoraj omenjenih ciljnih skupin so ciljna skupina Evropskega leta 2010 tudi širša javnost in organi, službe in uradi na nacionalni, regionalni in lokalni ravni, ki so pristojni in odgovorni za posamezne politike zmanjševanja revščine in socialne izključenosti, socialni partnerji, organizacije civilne družbe in še posebej organizacije, ki zastopajo in se borijo za interese ljudi, ki se srečujejo z revščino in socialno izključenostjo ter osebe, ki se soočajo z revščino.

V Sloveniji bodo aktivnosti v okviru Evropskega leta 2010 usmerjene še posebej k ozaveščanju čim širšega kroga prebivalstva o revščini in socialni izključenosti, k seznanjanju najbolj ranljivih skupin z možnostmi za premostitev stisk, v katerih so se znašli, ter k pomenu in razvijanju različnih oblik solidarnosti in prostovoljstva.

Nacionalni program aktivnosti in prednostnih nalog Evropskega leta 2010 bo potekal v obliki srečanj in prireditev v Republiki Sloveniji, informacijsko komunikacijske strategije, raziskav in študij na nacionalni ravni.

Z otvoritvenim dogodkom v Državnem svetu z geslom "Ustavimo revščino takoj!" je Slovenija 12. februarja vstopila v Evropsko leto boja proti revščini in socialni izključenosti. Na posvetu, ki ga je v sodelovanju z Državnim svetom organiziralo Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, so bili predstavljeni cilji in namen evropskega leta ter nacionalni ambasadorji evropskega leta. Temu je sledila strokovna razprava o stanju revščine v Sloveniji.

V okviru raziskav in študij pa so načrtovani trije večji projekti, ki bodo lahko v prihodnosti služili kot podlaga za ukrepe za preprečevanje revščine in socialne izključenosti. Prvi je raziskava o obsegu brezdomstva v Sloveniji in formalni mreži pomoči za brezdomce, ki se bo nanašala na dva vidika brezdomstva: na populacijo t.i. uličnih oz. cestnih brezdomcev in na populacijo stanovanjsko ogroženega oz. izključenega prebivalstva. Cilji raziskave so oblikovati evropsko primerljive kazalnike za spremljanje pojava brezdomstva, zbrati podatke o delujočih programih pomoči brezdomcem v državi, podati sledljive evropsko primerljive podatke o obsegu cestnega brezdomstva ter populaciji stanovanjsko izključenega prebivalstva v državi. Hkrati naj bi oblikovali konkretne predloge ukrepov za reševanje problematike in oblikovali nove programe, ki bodo odgovarjali potrebam obravnavane populacije.

Drugi projekt je študija o življenjskih pogojih delavcev migrantov v Sloveniji. Migracije oz. mobilnost je ena izmed osnovnih pravic posameznika, vendar pa je potrebno postaviti jasno strategijo migracij, sicer se migranti zelo hitro znajdejo v kolesju ekonomskega in socialnega izkoriščanja. Zato je nujno potrebna temeljita analiza socialno ekonomskega položaja delavcev in delavk migrantov v Sloveniji v luči delovnih in splošnih življenjskih razmer, na osnovi katere se bo lahko čim prej postavila realna slika najbolj problematičnih področij migrantske politike. V tem trenutku lahko ugotavljamo, da so delavci in delavke migranti ena izmed najbolj izključenih skupin prebivalstva v Sloveniji.

Tretji projekt pa je študija o socialni izključenosti oz. revščini brezposelnih oseb v povezavi z njihovim psihosocialnim položajem. Podatki Statističnega urada o stopnjah tveganja revščine glede na delovno intenzivnost gospodinjstva za leto 2007 so pričakovani in kažejo, da so bila v najslabšem položaju gospodinjstva brez delovno aktivnih članov. Glede na leto 2006 so se stopnje tveganja revščine pri skoraj vseh skupinah prebivalstva znižale. Izjema so bile brezposelne osebe, saj se je njihov položaj poslabšal za skoraj tri odstotne točke. Hkrati pomeni izguba zaposlitve oz. čakanje na novo/prvo zaposlitev izjemen psihološki pritisk na posameznika, ki se s trajanjem brezposelnosti le še povečuje. Zato je vsekakor potrebno izdelati temeljito analizo položaja brezposelnih oseb v Sloveniji z vidika njihove socialne izključenosti oz. revščine ter njihovega socialnega ekonomskega in psihološkega stanja, ki bo lahko osnova za izdelavo celovitega modela individualne psihosocialne pomoči brezposelnim osebam, da bi se lahko vključile v program rednega svetovanja.

Zaključni dogodek je načrtovan v novembru, v obliki enodnevne delovne konference, ki bo namenjena predvsem predstavitvi izvedenih aktivnosti in rezultatov raziskav in študij.

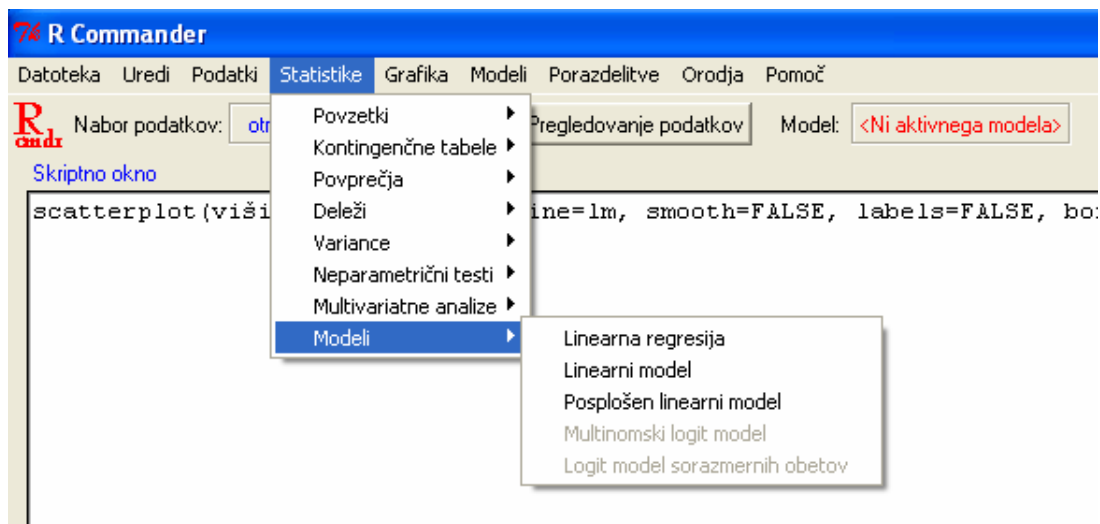
IZOBRAŽEVANJE

**ELEKTRONSKA KNJIGA STATISTIČNA ANALIZA PODATKOV
S PROGRAMOMA EXCEL 2003 IN R**

dr. Damijana Katelec
Biotehniška fakulteta

Oktobra 2009 je izšla elektronska knjiga z naslovom Statistična analiza podatkov s programoma Excel 2003 in R, avtoric Damijane Kastelec in Katarine Košmelj. Recenzenta knjige sta Andrej Blejec in Janez Stare, izdala pa jo je Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani. Dostopna je na naslovu: www.bf.uni-lj.si/agronomija/o-oddelku/katedre-in-druge-org-enote/za-genetiko-biotehnologijo-statistiko-in-zlahtnjenje-rastlin/statistika/sap-2003.html.

Knjiga je zasnovana kot učbenik za pouk statistike na različnih študijskih programih. Delo je nastajalo več let, se nadgrajevalo in dopolnjevalo. Namen učbenika je pridobitev osnovnih računalniških znanj, ki jih potrebujemo pri pouku statistike in delu z enostavnimi podatkovnimi zbirkami. Statistična vsebina obsega poglavja iz osnovne statistike: opisna statistika, osnove statističnega sklepanja, verjetnostne porazdelitve, intervali zaupanja ter preverjanje statističnih domnev o povprečju in Bernoullijevi verjetnosti, enostavno linearno regresijsko analizo, korelacijo ter nekatere hi-kvadrat preizkuse. Posebno so poudarjeni ustrezni grafični prikazi podatkov in rezultatov.

Izgled slovenske različice grafičnega vmesnika R Commander.

Računalniška analiza temelji na uporabi programa MS Excel 2003 ter programa R z R Commanderjem. Prvega sva izbrali zaradi splošne uporabnosti in dostopnosti študentom, drugega pa zato, ker je brezplačno dostopen na spletu in omogoča resno statistično analizo. Ker sodiva, da je uporaba programa R v osnovni obliki prezahtevna za naše študente, za analizo uporabljava grafični vmesnik R Commander v slovenskem jeziku, ki omogoča podoben način dela kot program Excel, uporabniku pa omogoča dokaj enostaven preskok na pisanje ukazov v ukazne vrstice programa R.

Knjiga ni namenjena branju, temveč aktivnemu reševanju nalog z uporabo računalnika. Besedilo vsebuje opise programov in njihovih funkcij ter orodij, nato sledijo naloge za utrjevanje snovi. Naloge si sledijo po principu "od lažjega k težjemu", vendar zahtevajo aktivno delo "bralca", saj bo le tako knjiga dosegla svoj namen. V večini primerov so predstavljene tudi rešitve nalog.

Knjiga je nastajala v času uporabe Excela 2003, v zimskem semestru šolskega leta 2009/10 pa so bila poglavja, ki opisujejo delo z Excelom, posodobljena na Excel 2007.

SODOBNI STATISTIČNI PRISTOPI

dr. Anuška Ferligoj
Fakulteta za družbene vede

V šolskem letu 2009/10 smo začeli izvajati bolonjsko prenovljeni interdisciplinarni doktorski študijski program Statistika, ki ga sestavlja sedem modulov (biostatistika, družboslovna statistika, matematična statistika, uradna statistika, ekonomska in poslovna statistika, psihološka in tehniška statistika). Doktorski program je naslednik predhodnega univerzitetnega podiplomskega programa, ki ga je Univerza v Ljubljani prvič razpisala leta 2002 in je vključeval le štiri module (biostatistika, družboslovna statistika, uradna statistika in matematična statistika). Temeljni cilj doktorskega programa Statistika je izobraževanje visoko usposobljenih strokovnjakov, ki bodo poleg temeljnih znanj iz statistične teorije obvladali tudi statistična znanja, specifična za posamezne znanstvene discipline. Gre za edini doktorski program za izobraževanje visoko usposobljenih strokovnjakov in raziskovalcev s področja statistike v Sloveniji.

Eden od temeljnih predmetov tega študija je predmet Sodobni statistični pristopi. Cilj tega predmeta je, da se študente seznanijo z najnovejšimi statističnimi pristopi, med katerimi si lahko izberejo temo svoje disertacije. Predmet se izvaja v obliki krajših predavanj uglednih slovenskih in tujih statistikov. Predavanja intenzivneje potekajo v zimskem semestru (dve predavanji na teden) in v letnem semestru (eno predavanje na teden). V zimskem semestru so bila izvedena naslednja predavanja:

LYNNE BILLARD: Sprehod skozi zgodovino statistike
NADA LAVRAČ: Podatkovno rudarjenje

JOŽE ROVAN: Sestavljeni kazalci
LARA LUSA: Statistične metode za visokodimezionalne podatke
JANEZ DEMŠAR, BLAŽ ZUPAN: Sodobna orodja za odkrivanje znanj iz podatkov
VASJA VEHOVAR: Anketni proces in manjkajoči podatki
KATJA LOZAR: Metodologija spletnih anket
VLADIMIR BATAGELJ: Vizualizacija
GREGOR DOLINAR: Analiza zanesljivosti in življenjske dobe
MATJAŽ OMLADIČ: Slučajni procesi
ANDREJ MRVAR: Analiza socialnih omrežij
TOM SNIJDERS: Statistični modeli v analizi socialnih omrežij
JANEZ STARE: Modeliranje binarnega izida in časa med dogodki
TAMAS RUDAS: Analiza kategoričnih podatkov
PER KRAGH ANDERSEN: Analiza zgodovine dogodkov I
PER KRAGH ANDERSEN: Analiza zgodovine dogodkov II
LARS LYBERG: Raziskovalni izzivi v uradni statistiki
LEA BREGAR: Vloga statistične znanosti pri zagotavljanju kakovosti uradne statistike

Predavanja so javna in se izvajajo v predavalnicah na Fakulteti za matematiko in fiziko na Jadranski 21 v Ljubljani. Zato so na ta predavanja vabljeni vsi, ki jih statistika in najnovejša dognanja na tem področju zanimajo. Razpored predavanj najdete na spletnem naslovu: http://www.uni-lj.si/studij_na_univerzi/podiplomski_studij/univerzitetni_interdisciplinarni_studijski_programi/statistika.aspx

Predavateljica dr. Lynne Billard z Univerze v Georgii na Fakulteti za matematiko in fiziko predava bodočim doktorjem statistike.

MEDNARODNA DRUŽBOSLOVNA METODOLOŠKA POLETNA ŠOLA V LJUBLJANI

dr. Samo Kropivnik, lokalni akademski koordinator
Fakulteta za družbene vede

Na Fakulteti za družbene vede se je v avgustu 2009 uspešno zaključila že četrta mednarodna družboslovna metodološka poletna šola ECPR Ljubljana Summer School in Methods and Techniques - SSMT 2009.

Namenjena je predvsem podiplomskim študentom ter mlajšim raziskovalcem, ki jim pri pisanju nalog in izvajanju projektov manjka metodološkega znanja. Zato ponuja intenzivno in z ECTS točkami ovrednoteno izobraževanje s širokega spektra zahtevnejših družboslovnih raziskovalnih metod, upoštevajoč sodobne trende oblikovanja razmerij med tako imenovanimi kvantitativnimi in kvalitativnimi pristopi, ki jih praviloma učijo najbolj uveljavljeni strokovnjaki s teh področij.

SSMT je začela delovati avgusta 2006 kot rezultat uspešnega sodelovanja med Evropskim združenjem za politološko raziskovanje (European Consortium for Political Research, ECPR) in Fakulteto za družbene vede Univerze v Ljubljani (FDV UL). Pri tem je ECPR, ki svojo po imenu sicer politološko naravnano razume kot najširšo možno družboslovno, organizator in financer, FDV pa lokalni partner. ECPR je ugledno neodvisno evropsko akademsko združenje, ki obstaja od leta 1970 in povezuje skoraj 350 evropskih univerz ter še 40 pridruženih članic iz drugih delov sveta.

Šola je že v prvem letu obstoja pritegnila veliko študentov, v letu 2009 pa rekordnih 305, kar jo uvršča med najhitreje rastoče evropske izobraževalne projekte. Študenti so v veliki večini iz evropskih držav (le peščica iz Slovenije, nekaj več pa iz neevropskih držav). Vedno večji delež študentov napotijo na dodatni študij raziskovalnih metod in metodologije njihovi mentorji, da bi dopolnili vrzeli, na katere so naleteli pri pisanju doktorskih disertacij, na matičnih univerzah pa ni ustreznih predmetov.

V letu 2009 so študenti lahko vpisali enega od tečajev za osvežitev znanja ter en dvotedenski ali dva enotedenska predmeta. Vsi predmeti so bili izvedeni v intenzivni obliki, s štirimi urami predavanj in seminarjev ter štirimi urami individualnega dela dnevno. V večernih urah sta bili organizirani vabljeni predavanja Anuške Ferligoj s FDV o vplivu značilnosti socialnih omrežij v raziskovalnih skupinah na uspešnost delovanja članov skupin ter Janka Hočevarja in Tonija Grila iz ARAGON-a o spletu slovenskih volilnih "conjoint" raziskav glede vpliva izbranih lastnosti kandidatov na njihove možnosti za izvolitev, poleg tega pa še predstavitve različnih programskih paketov, sprejem na UL, okrogle mize o metodoloških dilemah in razprave o doktorskih disertacijah udeležencev.

Seznam predmetov z v oklepajih navedenimi učitelji je v nadaljevanju.

- **Tečaji za osvežitev znanja:**

INTRODUCTION TO SPSS (Gregor Petrič)
 INTRODUCTION TO R (Andrej Blejec)
 INFERENCE STATISTICS (Janez Stare)

- **Dvotedenski predmeti:**

QCA AND FUZZY SETS (Benoit Rihoux in Carsten Schneider)
 MULTIPLE REGRESSION ANALYSIS (Bernhard Kittel)
 CASE STUDY ANALYSIS (Ingo Rohlfing)
 QUANTITATIVE TEXT ANALYSIS (Ken Benoit in Will Lowe)
 GROUNDED THEORY AS A MEANS OF INTERPRETATIVE ANALYSIS (Joerg Strubing)
 EXPERIMENTAL METHODS (Rebecca Morton)
 SURVIVAL ANALYSIS AND EVENT HISTORY ANALYSIS (Janez Stare)
 INTRODUCTORY NETWORK ANALYSIS (Vladimir Batagelj)
 POLITICAL GAME THEORY (Nolan McCarty)
 CONFIRMATORY FACTOR ANALYSIS AND STRUCTURAL EQUATION MODELLING
 (Peter Schmidt)
 MIXED METHODS RESEARCH (Tony Onwuegbuzie)
 MULTIVARIATE STATISTICAL ANALYSIS AND COMPARATIVE CROSSNATIONAL
 SURVEYS DATA (Bruno Cautres)

- **Enotedenski predmeti:**

WORKING WITH COMPARATIVE SURVEY DATA (Ineke Stoop)
 ETHNOGRAPHIC METHODS AND IN DEPTH INTERVIEWING (Bojana Lobe)
 EXPERT INTERVIEWS: QUALITATIVE DATA GENERATION (Alenka Jelen)
 NETWORK ANALYSIS: APPLICATIONS IN POLITICAL SCIENCE (Paul Thurner)
 QUALITATIVE TEXT ANALYSIS: DISCURSIVE APPROACHES (Ewen Speed)
 QUALITATIVE DATA ANALYSIS USING NVIVO (Marie-Helene Pare)
 ORGANISING AND ANALYSING FOCUS GROUPS (Sophie Duchesne)

Program SSMT 2010 pa je že dostopen na spletnem naslovu <http://www.ecprnet.eu/summerschools/Ljubljana/default.asp>

Udeleženci poletne šole na sprejemu pri rektorici dr. Andreji Kocjančič v atriju Univerze v Ljubljani.

DVA MEDNARODNA TEČAJA IZ ANKETNE METODOLOGIJE V LJUBLJANI

mag. Katja Rutar
Statistični urad Republike Slovenije

Tečajji, ki so znani pod imenom ESS Train in potekajo v okviru mednarodnega projekta Evropsko družboslovno raziskovanje (European Social Survey - ESS), so dvodnevna izobraževalna srečanja, ki obravnavajo različne stopnje pri izvajanju družboslovnih raziskovanj. Na tečajih posvečajo veliko pozornost mednarodni perspektivi in primerljivosti rezultatov. Namenjeni so raziskovalcem, ki so na različne načine povezani z mednarodnimi raziskovanji v Evropi. Nudijo pa tudi možnost srečanj s strokovnimi kolegi iz drugih držav in ustanov, ter srečanje z mednarodno priznanimi strokovnjaki, ki vodijo tečaje. Od leta 2007 je bilo organiziranih sedem tečajev z okrog šestdeset udeleženci na vsakem tečaju. Potekali so izmenoma v nemškem Mannheimu, kjer ima sedež nemški družboslovni raziskovalni center ZUMA, in v Ljubljani. Soorganizator tečajev je tudi slovenski Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij Fakultete za družbene vede.

Prof. Edith de Leeuw razlaga podrobnosti o kombiniranih načinih zbiranja anketnih podatkov.

Šesti zaporedni tečaj, ki je potekal zadnjega aprila in prvega maja 2009 v ljubljanskem M hotelu, je imel za temo kombinirane načine zbiranja podatkov in ga je vodila profesorica anketne metodologije z Univerze v Utrechtu - Edith de Leeuw. Predstavila je razvoj načinov zbiranja podatkov od najstarejšega osebnega in poštnega zbiranja podatkov do sodobnih načinov odgovarjanja na anketna vprašanja, kjer izbrani osebi ponudimo možnost za posredovanje odgovorov na način, ki ji najbolj ustreza. Ob tem se sprašujemo, ali se na različne načine zbrani podatki med seboj razlikujejo ali pa način pridobitve odgovora nima vpliva na vrednosti odgovorov. Udeleženci smo bili seznanjeni s prednostmi in pomanjkljivostmi različnih načinov zbiranja podatkov, z možnostmi kombiniranja načinov zbiranja podatkov in s primeri kombiniranja načinov zbiranja podatkov iz prakse. Tema tečaja je bilo tudi načrtovanje raziskovanj s kombiniranimi načini zbiranja podatkov in razprava v skupinah o izkušnjah ali projektih udeležencev s tega področja.

Sedmi zaporedni tečaj je potekal sredi oktobra in sta ga vodila prof. Jürgen Hoffmeyer-Zlotnik z nemškega GESIS-Leibniz inštituta za družboslovje in dr. Uwe Warner z luksemburške organizacije CEOS/INSTEAD. Tema tečaja so bile socio-demografske spremenljivke v mednarodno primerljivih evropskih raziskovanjih. Na tečaju je bilo predstavljenih več ustaljenih vprašalnikov in klasifikacij za različne socio-demografske spremenljivke v različnih državah. V nadaljevanju sta predavatelja predstavila svoje predloge za čim bolj mednarodno primerljivo merjenje izobrazbe, zaposlitvenega statusa, dohodkov, narodne pripadnosti in sestave gospodinjstva. Slednje je še posebej trd oreh, saj so družbene realnosti in načini obnašanja ljudi v različnih državah zelo različni. V Evropi ima skoraj vsaka država svojo originalno definicijo gospodinjstva. Definicija gospodinjstva pa zelo vpliva npr. na dohodke gospodinjstva. Hkrati je vsaj kakšno vprašanje o sestavi gospodinjstva vključeno skoraj v vsako raziskovanje oseb. Predavatelja sta predstavila svoj predlog merjenja sestave gospodinjstev, za katerega pa se zavedata, da za vse evropske države ni enako primeren. V primeru mednarodnih raziskovanj je ključno tudi ustrezno prevajanje anketnih vprašanj, za kar že obstajajo učinkovite tehnike. Med predstavitvami je bilo tudi mnogo razprav o izkušnjah udeležencev z zagotavljanjem mednarodne primerljivosti socio-demografskih podatkov v različnih raziskovanjih.

Osmi zaporedni tečaj z originalnim imenom ESS train bo potekal aprila 2010 v Mannheimu. Njegova tema bodo para podatki v družboslovnem raziskovanju in ga bo vodila dr. Frauke Kreuter.

Dr. Uwe Warner in prof. Jürgen Hoffmeyer-Zlotnik razlagata o poenotenju demografskih spremenljivk.

RAZISKUJEMO

ZASNOVA IN STRATEGIJA DISEMINACIJE STATISTIČNIH PODATKOV PREKO INTERNETA - povzetek magistrskega dela

mag. Mojca Zlobec
Statistični urad Republike Slovenije

Cilj in naloga vsake statistične službe (npr. državni statistični urad, drugi pooblaščen izvajalec državne statistike, Eurostat) je zbrati, izkazovati in posredovati javnosti, gospodarstvu ter organom in organizacijam javne uprave razne družbeno pomembne podatke (z ekonomskega, demografskega, socialnega področja ter področja okolja in naravnih virov), pridobljene na podlagi uporabe znanstvenih spoznanj in strokovno ustreznih metod. Izkazovanje in posredovanje uradnih statističnih podatkov uporabnikom (skupaj z ustreznimi metodološkimi pojasnili) označujemo s pojmom diseminacija. Za doseg tega cilja statistične službe uporabljajo različne strategije in izkoriščajo najrazličnejša orodja, ki so jim v danem času na razpolago, saj želijo uporabnikom podatke posredovati na enostaven in prijazen način ter v najkrajšem možnem času. Posredovanje statističnih podatkov končnim uporabnikom tako lahko poteka neposredno ali pa preko t.i. posrednikov, med katere spadajo najrazličnejši mediji, kot so radio, televizija, časopisi in nenazadnje tudi sodobni medij - svetovni splet.

Svetovni splet je na statistične službe začel vplivati že v sredini devetdesetih let. S svojim hitrim širjenjem je povzročil izziv in potrebo po reorganizaciji nekaterih procesov v izvajanju dejavnosti državne statistike. Spremenil je način komuniciranja statističnih služb z uporabniki statističnih podatkov. Precej so se spremenili tudi pristopi in metode, ki jih statistične službe uporabljajo pri diseminaciji. Ta postaja čedalje bolj kompleksna in zahtevna, saj se ponudba informacij, ki jih statistične službe vsakodnevno proizvedejo, količinsko in vsebinsko nezadržno povečuje.

Da bi najbolje zadovoljili želje in potrebe različnih uporabnikov, je le-te potrebno segmentirati na podlagi spremenljivk, po katerih se najbolj razlikujejo. Za razliko od tržno usmerjenih storitvenih podjetij, ki se praviloma ne usmerjajo na celotni trg, ampak na ožje tržne segmente, je statistična služba dolžna zadovoljiti potrebe uporabnikov tako, da so vsi segmenti uporabnikov obravnavani enako. To pomeni, da imajo načeloma vsi uporabniki enak dostop do vseh zbranih in obdelanih podatkov in informacij, ki so v določenem trenutku na razpolago. Segmentacija uporabnikov statističnih podatkov, objavljenih na spletnih straneh, se nekoliko razlikuje od klasičnega segmentiranja trga storitev. Odstopanja se kažejo predvsem v tem, da je namen diseminacije statističnih podatkov usmerjen v zadovoljevanje uporabnikovih potreb in ne k ustvarjanju dobička. Prav tako števila uporabnikov spletnih storitev praviloma ni mogoče meriti. Tako ne poznamo njihovih značilnosti in jih ne moremo spremljati ter opisati z demografskimi, geografskimi ali psihološkimi spremenljivkami. Zato je najbolj uporabna opisna segmentacija, kjer uporabnike delimo na tri glavne interesne skupine.

Te skupine so:

- turisti (angl. *Tourists*), ki le slučajno zaidejo na spletne strani statističnih služb ali do drugih virov statističnih podatkov; to so pogosto študentje in splošna javnost;
- žanjci/pridelovalci (angl. *Farmers*) so tista skupina uporabnikov, katerim so statistični podatki v pomoč pri raznih odločitvah, npr. vlada in vladne službe;
- rudarji (angl. *Miners*) so tretja skupina uporabnikov, ki pa jih ne zanimajo le podatki sami, ampak se pri uporabi podatkov poglobijo tudi v metapodatke, npr. razni raziskovalci, finančni analitiki, ekonomisti, ki delajo bolj poglobljene raziskave in analize na posameznih področjih.

Omenjena segmentacija nam kaže, da so želje in potrebe po statističnih podatkih zelo različne. Možnost, da statistične službe preko enega vira podajo različne informacije na različne načine in s tem zadovoljijo različne potrebe vseh ciljnih skupin uporabnikov, daje svetovni splet. Ponudba statističnih rezultatov na spletu namreč ponuja ugodnost in priročnost za uporabnike, saj do njih lahko dostopajo praktično 24 ur na dan. Za dostop do podatkov ni potreben osebni stik in ni se potrebno izpostavljati morebitnim čustvenim dejavnikom. Tako redni uporabniki kot tudi naključni obiskovalci spletnih strani imajo možnost enostavnega, preprostega in hitrega načina dostopa do ažurnih statističnih podatkov in informacij. Kljub temu pa se statistične službe zaradi hitrega razvoja informacijsko komunikacijske tehnologije in vedno bolj zahtevnih uporabnikov srečujejo z določenimi tehničnimi in tehnološkimi težavami izkazovanja določenih rezultatov raziskovanj na spletu. Sodobna komunikacijska tehnologija (svetovni splet) namreč nikakor ne more nadomestiti vseh lastnosti tiskanih publikacij. Te med uporabniki ostajajo priljubljene, saj so praktične za uporabo. Njihova prednost se kaže tudi v dolgotrajnosti in otipljivosti, uporabniki jih lahko prebirajo kjer koli in kadar koli. Nenazadnje pa so tudi stroški tiska postali relativno nizki.

V primerjavi s tiskano diseminacijo elektronska diseminacija ponuja bistveno boljše in uporabnejše načine prikazovanja podatkov, ne le najzahtevnejši skupini uporabnikov, imenovani rudarji, ampak tudi uporabnikom iz skupin turisti in žanjci. Poleg tega je informacijsko komunikacijska tehnologija postala tako razširjena, da uporabniki najprej iščejo zelene informacije na spletnih straneh. Te postajajo vse bolj bogate in kompleksne, zato je njihova preglednost vse bolj pomembna. Državne statistične službe se trudijo, da oblikujejo svoje spletne strani čim bolj uporabne in učinkovite ter nasploh prijazne do uporabnikov.

Vzpostavitev dobrih statističnih spletnih strani zahteva enakovredno upoštevanje treh skupin kriterijev vrednotenja spletnih strani:

- vsebinskega (npr. oglaševanje, način predstavljanja dokumentov in besedil),
- uporabnostnega (npr. krmarjenje in povezave, iskalnik, izbira pisave) in
- tehnološkega (npr. čas nalaganja strani, URL naslov, širina in dolžina spletne strani).

Ti kriteriji so med seboj tesno povezani. Če eden med njimi slabo deluje, slabo deluje celotna predstavitev na spletnih straneh. Ne pomagajo le dobro napisana in uporabna besedila na spletni strani, če se spletna stran ne odpre ali jo uporabnik težko najde in obratno.

Ključ uporabnosti spletne predstavitve se pokaže že v vstopni oziroma osrednji spletni strani. Uvodna stran je izhodišče celotne predstavitve, ki obiskovalca popelje do zelenega, hkrati pa ga skuša tudi prepričati, da izvede določene aktivnosti. Zato mora biti vsebina podana tako,

da jo obiskovalci razumejo in da pritegne njihovo pozornost. Žal pa je prav vstopna stran lahko razlog za izgubo največ obiskovalcev, predvsem iz skupine turisti. Obiskovalci, kot so žanji in rudarji, ki večkrat zaidejo na spletne strani, navadno nimajo večjih težav z iskanjem vsebine. Uporaba spletnih strani jim je lahko precej otežena, če se vsebina pogosto spreminja.

Pričakovanja spletnih uporabnikov se glede uporabnostnih in tehnoloških kriterijev ne razlikujejo. Vsi si želijo, da se spletne strani naložijo v čim krajšem času, da je URL naslov enostaven in v primeru, da si ga ne zapomnijo, da ga z lahkoto najdejo v katerem od brskalnikov. Razlike med uporabniki se pokažejo pri njihovih željah in potrebah po različnih vsebinah. Tako imamo razpon med tistimi, ki želijo podatke, predstavljene v obliki kratkih, že izdelanih opisnih analiz, ter tistimi, ki želijo podrobne podatke v podatkovnih bazah in informacije o njih.

Uporabniki, imenovani turisti, ki na spletne strani zaidejo po naključju, bodo zadovoljni, če jim statistične službe ponudijo agregirane podatke na enostaven način. Druga interesna skupina, žanji, je navadno zahtevnejša od turistov. Ne zadovoljijo se vedno z agregiranimi podatki, ampak želijo tudi kakšno informacijo o izvajanju raziskovanj oziroma metodološka pojasnila in pričakujejo, da bodo podatki v celoti prilagojeni njihovim analitičnim potrebam. Pri tej skupini uporabnikov morajo statistične službe paziti, da jim ponudijo statistične podatke na razumljiv način ter da jim bistvena metodološka pojasnila vsilijo že ob osnovni predstavitvi podatkov (npr. tabele pri analitičnem opisu podatkov vsebujejo tudi opombe in podobno). Najzahtevnejša skupina uporabnikov statističnih spletnih strani so rudarji. Že njihovo ime pove, da brskajo in raziskujejo po vseh mogočih virih, pri tem pa običajno točno vedo, kaj želijo. Zanje je pomembno, da je na spletnih straneh objavljenih čim več brezplačnih podatkov ter da je metodologija, v največji možni meri, usklajena z metodologijami ostalih ustanov in tujih statističnih služb.

Kako se diseminacija statističnih podatkov preko interneta izvaja v praksi?

Pri opazovanju spletnih strani petih statističnih služb (Slovenije, Združenega kraljestva, Norveške, Latvije in Danske) sem ugotovila konvergenco spletnih strani, predvsem z uporabnostnega in tehnološkega vidika. Statistične spletne strani so vse bolj konvergentne tudi z vsebinskega vidika. Splošna ocena za spletne strani petih statističnih služb je pozitivna. Vse spletne strani se redno posodablja in so uporabnikom na razpolago tudi v angleškem jeziku. Spletne strani delujejo brežhibno in vsebujejo vse potrebne informacije za vse tri skupine uporabnikov statističnih podatkov, tako za skromnejše, kot tudi za zahtevnejše uporabnike. Tu imam v mislih predvsem informacije za medije z opisno analizo podatkov (angl. *Release*) in aktualne kazalnike, ki jih objavljajo na vstopnih spletnih straneh. Z njimi zadovoljijo potrebe uporabnikov iz skupine turisti in nekatere uporabnike iz skupine žanji. Prav tako pa spletne strani uporabnikom ponujajo vse bogatejše baze podatkov in metapodatke, s katerimi so najbolj zadovoljni uporabniki iz skupine rudarji. Baze podatkov v večini primerov (štiri od petih) temeljijo na PC-Axis orodjih, ki so zelo uporabna, saj omogočajo izpis podatkov v različnih formatih, namenjenih nadaljnji obdelavi podatkov. Skupni imenovalec spletnih strani evropskih statističnih služb je, da imajo na svojih spletnih straneh povezavo do spletne strani Eurostata ter do drugih evropskih statističnih služb in organizacij.

Problem, ki ga velja izpostaviti v zvezi z vsebino spletnih strani statističnih služb, je uporaba podatkovnih baz in dostop do istega podatka za posamezne države. Podatkovne baze omogočajo enostaven dostop do podatkov, kar je za uporabnika lahko tudi nevarno, saj ni prisiljen, da bi primerjal metodologijo zbiranja po posameznih državah. Podatki, katerih zbiranje je podprto z evropsko zakonodajo in je zanje predpisana metodologija, so mednarodno primerljivi. Vendar pa statistične službe zbirajo še veliko več, kot jim narekuje evropska statistična zakonodaja. Pravilna uporaba podatkov na najnižji ravni je torej odvisna od tega, na kakšen način so metodološka navodila podana ter od vsakega posameznega uporabnika, koliko se vanje poglobi.

Statistične službe pri predstavitvah na spletnih straneh ohranjajo svoje poslanstvo in rezultatov statističnih raziskovanj ne promovirajo v komercialnem pomenu besede. Dobro sledijo razvoju informacijsko komunikacijske tehnologije in s pomočjo novih tehnoloških možnosti vnašajo v strategijo diseminacije inovativne pristope, ki v veliki meri uspešno nadomeščajo klasične oblike tiskane diseminacije.

Danes bi težko natančno napovedali razvoj informacijsko komunikacijske tehnologije v naslednjih letih, lahko pa trdimo, da je spletna diseminacija prevzela večji del rezultatov storitev statističnih služb in da svetovni splet postaja vse bolj pomemben diseminacijski kanal za statistične podatke.

REVIJA METODOLOŠKI ZVEZKI V LETU 2009

dr. Anuška Ferligoj, glavna urednica
Fakulteta za družbene vede

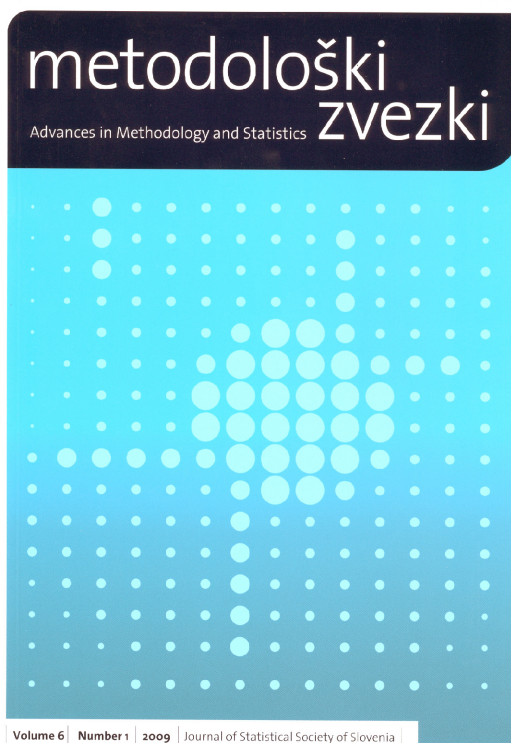
V letu 2009 je izšel že šesti letnik revije Metodološki zvezki, edine revije s področja statistike, ki izhaja v Sloveniji. Revija Metodološki zvezki je revija Statističnega društva Slovenije.

Pri izboru prispevkov za šesti letnik Metodoloških zvezkov sva urednika upoštevala dorečeni in objavljeni recenzentski postopek, ki zahteva vsaj dve pozitivni anonimni recenziji za vsak sprejeti prispevek. Po tem postopku je bila zavrnjena približno tretjina prispelih prispevkov.

Prva številka obravnava različne vidike uporabne statistike, ki so danes v svetu odprte teme na tem področju. Pet člankov lahko razvrstimo v tri skupine. V prvi skupini je članek, ki obravnava primerljivost demografskih spremenljivk v mednarodnih raziskavah. Druga skupina vključuje dva prispevka s področja merskih modelov (angl. Item response modelling). Zadnja dva članka pa obravnavata nova pristopa v bločnih načrtih. Avtorji štirih člankov so tuji statistiki, avtor le enega je slovenski avtor.

Druga tematska številka obravnava področje analize socialnih omrežij in metodologijo družboslovnega raziskovanja. Pet člankov je razvrščenih v dve skupini: štirje članki prve skupine obravnavajo različne vidike analize socialnih omrežij: prvi merski vidik, drugi in tretji razvrščanje relacijskih podatkov in bločne modele, četrti zelo zanimivo uporabo analize socialnih omrežij. Članek druge skupine obravnava uporabo analize časovnih vrst v marketinškem raziskovanju. V tej številki revije so vsi slovenski avtorji. Na žalost tudi v tem letniku ni člankov, kjer bi bili avtorji iz Slovenije in tujine. Eden od ciljev Statističnega društva Slovenije in urednikov Metodoloških zvezkov je namreč, da se slovenski statistiki čimbolj zanstveno povezujejo z uglednimi znanstveniki v tujini.

Revija izhaja v tiskani in spletni obliki. Na spletni strani <http://mrvar.fdv.uni-lj.si/pub/mz/> so objavljeni vsi prispevki šestih letnikov in pomembni podatki o reviji Metodološki zvezki (uredniški odbor, lista recenzentov, navodila avtorjem, naročanje revije in ostalo). Uredniki upamo, da bo revija kmalu vključena v Web of Science, ker je zadnja tri leta na opazovanju. To pomeni, da podjetju Thomson Scientifics redno pošiljamo tiskane izvode revije.

MEDNARODNO

IZPOPOLNJEVANJE NA ŠVEDSKEM STATISTIČNEM URADU

mag. Petra Mohorčič Peternej
Ekonomska fakulteta

V letu 2009 sem tri mesece, od začetka marca do konca maja, preživela na strokovni praksi v švedskem mestu Örebro, kjer je ena od dveh lokacij švedskega statističnega urada (Statistiska Centralbyrån, SCB). Tja sem se odpravila po petih letih delovnih izkušenj v Sloveniji ter uspešno zaključenem magistrskem študiju v sklopu projekta Gradex, ki se izvaja v okviru programa Leonardo da Vinci.

Švedski statistični urad ima okoli 1380 zaposlenih, od tega 560 v Stockholmu, 680 v Örebro in dodatnih 140 terenskih sodelavcev po vsej državi. Poleg rednih delovnih nalog, ki se tičejo nacionalnih statistik, so izjemno dejavni tudi na področju mednarodnega delovanja in prenosa statističnega znanja, metodologij in praks. V letu 2008 so tako izvajali 50 večjih mednarodnih projektov, med njimi 18 svetovalnih ter 375 manjših projektov na področju zahodnega Balkana, jugovzhodne Azije, Latinske Amerike in zahodne Afrike.

Petra v družbi švedskih statistikov med petkovim polurnim odmorom za sladice.

Problemsko področje, ki ga je bilo potrebno v okviru strokovne prakse raziskati, se je nanašalo na področje podatkovnega rudarjenja v povezavi z različnimi viri vhodnih podatkov, s katerimi razpolaga SCB za izvedbo statističnih analiz. Novejša tehnologija podatkovnega rudarjenja omogoča dvig kakovosti vhodnih obdelav in identifikacij neskladij istovrstnih podatkov, ki prihajajo iz različnih virov. Zato je SCB najprej želel razviti teoretični model in njegovo implementacijo s programsko opremo Microsoft SQL Server 2005: Analysis Services. Za doseg cilja je bilo potrebno proučiti teoretične vidike podatkovnega rudarjenja (data mining) ter slednje na pilotnih podatkih aplicirati preko programa. Delo je bilo sestavljeno iz individualnega študija, analize delovanja programa ter medsebojnega usklajevanja s posameznimi sodelavci. Ključni prispevek strokovne prakse je bila priprava temeljite analize programske opreme ter predlogov obvladovanja, urejanja in združevanja podatkov, ki v SCB prihajajo iz najrazličnejših virov (registrov). Ravno tako je bil pomemben del tudi ugotavljanje metod s področja data mininga za odkrivanje zakonitosti in iskanja napak iz podatkov. Zaključno nalogo sem predstavila na sklepnih predstavilni. Vodja in koordinator prakse je bil Anders Holmberg, direktor razvoja statističnih metodologij iz sektorja raziskave in razvoj, s katerim sva, poleg ostalih iz R&R sektorja, zelo dobro sodelovala.

Uspešno delovanje na Švedskem bomo v prihodnje še nadgradili s skupnim sodelovanjem v novem mednarodnem statističnem raziskovalnem projektu BLUE-ETS, v katerem na temo anketnega zbiranja podatkov od podjetij za potrebe uradne statistike sodelujeta tudi dva partnerja iz Slovenije, in sicer Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani in Statistični urad Republike Slovenije.

Poleg dela sem se v treh mesecih nekoliko vživela tudi v življenjski vsakdan Švedov. V bližini najetega stanovanja je t.i. študentski kampus Univerze v Örebro, kjer sem v prostem času obiskovala strokovno dobro založeno knjižnico. Uspela sem obiskati tudi nekatera predavanja s področja statistike, saj na Univerzi poteka podiplomski študij statistike, kar je pričakovano, glede na to, da je v mestu Statistični urad. Zanimivo je bilo okusiti kulinarčne razlike, opazovati mlade ljudi, ki so se sončili na zelenih tratah pri temperaturah, ob katerih v Sloveniji še nosimo dolge rokave. Švedi so mirni in potrpežljivi ljudje, zato na cestah težko najdeš kakšnega cestnega dirkača. Toliko pogosteje pa je mogoče videti različna old timer vozila, ki so očitno vsaj v Örebro zelo priljubljena. V nasprotju s Slovenci, ki se vsakih 20 metrov prepeljemo z avtom, se Švedi zelo radi vozijo s kolesom, zato tudi na cestah ni opaziti večjih zastojev. Tudi sama sem si izposodila kolo v priročni izposojevalnici po ugodni ceni in z njim prepotovala Örebro, ki ima okoli 130 tisoč prebivalcev, leži pa približno 200 kilometrov zahodno od Stockholma. Ne glede na to, da Švedska velja za zelo razvito državo z visokim življenjskim standardom, ljudje živijo skromno, kar se opazi tako v urejenosti in opremljenosti hiš in okolice, kot tudi po oblačilih mladih in starih. Zadnje mode vsaj v Örebro ne boste našli, veliko pogosteje pa predolge kratke majice raznih barv, pajkice ter stare dobre oldstarke.

TRETJI SVETOVNI FORUM OECD O STATISTIKI, ZNANJU IN POLITIKI

Ida Repovž Grabnar
Statistični urad Republike Slovenije

Vlada Republike Koreje oz. Statistični urad Koreje je v sodelovanju z Organizacijo za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD), Organizacijo združenih narodov, Organizacijo islamske konference, Evropsko komisijo in s Svetovno banko od 27. do 30. oktobra 2009 v Busanu v Republiki Koreji organizirala tretji svetovni forum z naslovom "Statistika, znanje in politika". Vsebina foruma so bila ključna vprašanja o načrtovanju napredka, oblikovanju vizij in izboljšanju kakovosti življenja v prihodnosti - teme, ki združujejo strokovnjake na statističnem področju, akademike, novinarje in predstavnike civilne družbe vsega sveta.

Pobuda OECD-ja za globalni projekt "Merjenje napredka družb", katerega del je forum "Statistika, znanje in politika", je nastala iz potrebe po pospešenem razvoju tistih ključnih ekonomskih, socialnih in okoljskih kazalnikov, ki bi zagotavljali celovito sliko o družbi, stopnji njene blaginje in ki bi služili za načrtovanje nadaljnjega razvoja družb. Temeljni cilj tega projekta - tj. postati svetovna referenčna točka za vse, ki želijo meriti in ocenjevati napredek svojih družb - se je pokazal tudi na tokrat že tretjem svetovnem forumu, kjer so se izmenjevale dobre prakse, potekala pa je tudi odprta razprava o inovativnih raziskovalnih delih glede

Predsednik Republike Slovenije Danilo Türk v pogovoru z Genovefo Ružič in Ireno Križman.

merjenja napredka v družbah. Zagotovo je učinkovitejša uporaba teh kazalnikov za solidno obveščanje javnega in zasebnega sektorja ter civilne družbe bistvena tudi pri soodločanju o nadaljnjem razvoju družb. V času svetovne gospodarske in finančne krize so razprave o pomenu napredka v družbah, o novih pristopih merjenja le-tega in o moči ter vplivu ustreznih politik pri razvoju družb za raziskovalce, analitike in politike posebej aktualne.

Štiridnevni forum, na katerem je kot uvodni govornik nastopal tudi predsednik Republike Slovenije dr. Danilo Türk, je imel v glavnih temah v ospredju globalni napredek, nasprotujoča si napredovanja posameznih svetovnih regij, nov način razmišljanja glede napredka družb mimo merjenja bruto domačega proizvoda, pomen in pomembnost boljših evidenc - čeprav te same po sebi ne zagotavljajo boljšega merjenja - in priložnosti ob novih pristopih merjenja, ki bodo izkazovali stopnjo blagostanja družbe in ne le njenih proizvodnih zmožnosti.

Statistični urad Republike Slovenije sta na jesenskem svetovnem forumu o statistiki zastopali mag. Irena Križman, generalna direktorica, in Genovefa Ružič, njena namestnica.

VLOGA STATISTIK, ANALIZ IN NAPOVEDI PRI OBVLADOVANJU GLOBALNE EKONOMSKE KRIZE - STATISTIČNI DNEVI 2009

dr. Mojca Noč Razinger
Statistični urad Republike Slovenije

Mednarodno posvetovanje statistikov, dajalcev podatkov in uporabnikov statističnih podatkov z naslovom Vloga statistik, analiz in napovedi pri obvladovanju globalne ekonomske krize in s podnaslovom Izkoriščenost razpoložljivih podatkov in potrebe po novih podatkih je potekalo od 9. do 11. novembra v Radencih. Tokratna tema je bila namenjena razpoložljivosti informacij o gospodarski krizi. Udeleženci so odgovarjali na vprašanja o tem, ali je bilo podatkov dovolj, so bili pravočasni in tudi o tem, ali so bile primerno prikazane spremembe na vseh statističnih področjih, na katere je vplivala kriza. Na drugi strani so se udeleženci strinjali, da je zelo pomembno, da upoštevamo obremenitve poročevalskih enot, posebej v takem času.

Tridnevnega mednarodnega posvetovanja se je udeležilo 147 strokovnjakov iz različnih področij. Med njimi naj izpostavimo direktorja Eurostata, g. Walterja Radermacherja, ki je predstavil novo smer razvoja Evropskega statističnega sistema ter mednarodna strokovnjaka na področju razvoja statistike prof. Edwina Didaya iz Univerze Paris Dauphine (Francija) in prof. Lynne Billard iz Univerze v Georgii (ZDA), ki sta skupaj napisala vrsto člankov in tudi več zelo odzivnih monografij s področja simbolne analize.

Posvetovanje je bilo razdeljeno na osem tematsko zaokroženih sekcij, v katerih so udeleženci predstavili različne poglede na odzivnost Evropskega statističnega sistema in Evropskega

Udeleženci statističnih dni v sejni dvorani Vrelec hotela Radin v Radencih.

Udeleženci okrogle mize oz. panelne razprave o napovedovanju gospodarskih gibanj in statistiki - Timotej Jagrič, Karmen Hren, Janez Šušteršič, Damjan Kozamernik in Boštjan Vasle.

Poslušalke sprašujejo.

sistema centralnih bank, merjenje učinkovitosti politik, novih statističnih pristopih v razvoju uradnih statistik, različnih možnosti uporabe podatkov gospodinskih anket, podatkih za podporo politikam, analizirali odraz recesije na trgu dela, predstavili vidik trajnostnega razvoja in novih razvojnih smereh pri pripravi popisov.

Prvi evropski uradni statistik Radermacher je v uvodu v srečanje govoril o aktualni temi - uradna statistika kot podlaga za odločanje v času globalne krize. Ena od ključnih ugotovitev njegove predstavitve je bila, da so uradne statistike zelo dobre v merjenju tokov, precej slabše pa v merjenju zalog. Vse več je govora o nadaljnjem razvoju statistike zunaj oziroma preko BDP (beyond GDP). Statistični sistemi (tako nacionalni kot mednarodni) so slabo odzivni ter počasi sprejemajo spremembe, kar se bo v prihodnosti vsekakor moralo spremeniti. Prava pot je morda razvoj manjših in bolj fleksibilnih enot. Statistične sisteme lahko opišemo s štirimi poli: stroški, bremena, produkti in procesi. Prvih treh polov v večini primerov ne moremo spreminjati, medtem ko bi z optimizacijo procesov lahko marsikaj spremenili in pospešili produkcijo podatkov.

V rednem delu zadnjih statističnih posvetovanj je imela osrednje mesto panelna razprava. Tokratna je bila namenjena napovedovanju gospodarskih gibanj in statistiki, kjer so udeleženci razpravljali o modelih ter raznolikosti, pravilnosti in pravočasnosti napovedi in sodelovanju med napovedovalci ter producenti podatkov. Razpravo sta z uvodnima predstavitevama začela Boštjan Vasle iz UMAR-ja in Damjan Kozamernik iz Analitsko raziskovalnega centra Banke Slovenije. Prvi je pokazal, da so različne ustanove približno sočasno napovedale poslabšanje gospodarskih razmer, da so jih sprva vse podcenjevale, ter da so se v času največje negotovosti razlike med njihovimi napovedmi povečale. Drugi je poudaril, da je bilo poslabšanje razmer

pričakovano, ni pa bilo napovedano, kdaj bo nastopilo in ali bo imelo obliko krize. Novejši modeli zato namesto nastopa in globine krize skušajo raje napovedovati verjetnost, da bo do krize prišlo, tako da imajo predvsem vlogo zgodnjega opozarjanja na krizo. V nadaljevanju je Timotej Jagrič z Ekonomsko poslovne fakultete iz Maribora kot dva osnovna problema napovedovanja izpostavil pomanjkljivo teorijo poslovnih ciklov ter problem, kako napovedati dogodke, ki niso bili še nikoli zajeti v razpoložljivih zgodovinskih podatkih. Mojmir Mrak z Ekonomske fakultete iz Ljubljane je temu dodal še rezultate mednarodnih analiz, ki kažejo, da imajo krize različne razloge, da ni mogoče oblikovati enotnega modela krize in da pri njihovem napovedovanju tudi mednarodne ustanove niso uspešne. Z vidika sodelovanja med napovedovalci in producenti podatkov (statistikov) so bile kot problem za napovedovanje izpostavljene predvsem revizije preteklih podatkov. Karmen Hren s Statističnega urada je pojasnila, da je kakovost podatkov obratno sorazmerna s hitrostjo objave, zato so kasnejše revizije nujne, morajo pa seveda biti napovedane in transparentno pojasnjene. Opozorila je tudi, da četrletni nacionalni računi ne temeljijo na enakih podatkovnih virih kot letni.

Vzporedno s sekcijami sta bili organizirani dve okrogli mizi, na katerih so statistiki in uporabniki statističnih podatkov razpravljali o podatkovni podpori za članstvo Slovenije v OECD in o informacijski varnosti, kjer so bili predstavljeni primeri dobrih praks in možnih rešitvah problemov, s katerimi se pri tem soočamo.

Za informiranje javnosti o posvetovanju je Statistični urad pripravil posebno spletno stran (<http://www.stat.si/StatisticniDnevi>), na kateri so objavljeni prispevki sodelujočih in ugotovitve s posvetovanja.

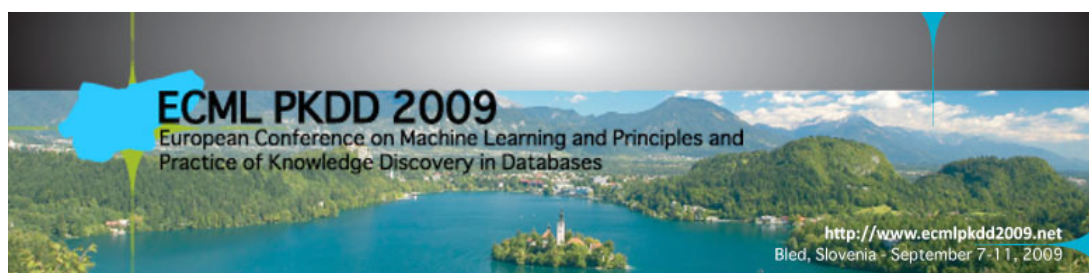
MEDNARODNE KONFERENCE S PODROČJA ODKRIVANJA ZAKONITOSTI MED PODATKI (DATA MINING) V SLOVENIJI

dr. Nada Lavrač
Inštitut Jožef Štefan

Člani sekcije za odkrivanje zakonitosti med podatki smo bili v letu 2009 aktivni pri organizaciji znanstvenih in strokovnih srečanj. Lani je bila še posebej odmevna septembrska Evropska konferenca s področja strojnega učenja ECML/PKDD 2009, ki smo jo organizirali na Bledu. Predsednica konference je bila Dunja Mladenič, sopredsednik programskega odbora Marko Grobelnik, pri organizaciji in izvedbi konference pa so sodelovali še številni drugi člani društva. Več informacij je na spletnem naslovu: <http://www.ecmlpkdd2009.net/>.

Nada Lavrač in Vid Podpečan sva bila soorganizatorja delavnice SoKD-09 International Workshop on Third Generation Data Mining Third Generation Data Mining: Towards Service-oriented Knowledge Discovery, na ECML/PKDD 2009, ki je bila na sporedu 7. septembra 2009.

Matjaž Gams, Marko Bohanec, Tomaž Erjavec, Bogdan Filipič, Dunja Mladenič, Marko Grobelnik, Tanja Urbančič in Vladislav Rajkovič so tudi letos sodelovali pri organizaciji tradicionalne mednarodne konference Informacijska družba 2009 in njenih podkonferenc. Konferenca je potekala od 11. do 15. oktobra na Inštitutu Jožefa Štefana. Več informacij o njej najdete na spletni strani: <http://is.ijs.si>.

Na Inštitutu Joževa Števana smo 5. in 6. septembra organizirali tudi 3rd International Workshop on Machine Learning in Systems Biology (MLSB 2009). Sopredsednik srečanja je bil Sašo Džeroski. Več informacij o tej mednarodni delavnici je na spletnem naslovu: <http://mlsb09.ijs.si/>.

STROKOVNA POSVETOVANJA

KONFERENCA USE-R! 2009 V RENNESU

mag. Matjaž Jeran in
dr. Katarina Košmelj, Biotehniška fakulteta

Ko gre človek v Francijo, mu pridejo na misel francoska kuhinja in druge prijetne asociacije. Po najini poti na statistični kongres UseR 2009 julija v Rennes v francosko Bretagno pa je v najinem spominu ostalo še nekaj, kar tudi spada h kakovosti življenja v Franciji in je v Sloveniji grozno zanemarjeno: urejen javni promet in spoštovanje do kolesarjev.

Pristanek na pariškem letališču Charles de Gaulle ni pretirano prijazen. A kmalu naju točen in hiter vlak (z GPS zmerjeno hitrostjo 270 km/h) v dveh urah popelje z letališča 350 km daleč v Rennes v Bretagno. Iz vlaka se vidijo avtomobili na avtocesti, kot da gredo peš; to pa je že del francoske kakovosti življenja. Prihod v Rennes, mesto z 210 tisoč prebivalci (od tega okrog 60 tisoč študentov na dveh univerzah), je svojevrstni kulturni šok za Slovence. Pred železniško postajo je veliko parkirišče mestnih koles in postaja podzemne železnice. Podzemna železnica deluje brez voznikov, vagoni ustavljajo na centimeter natančno pred avtomatskimi vrati postaj in naju dokaj tiho in elegantno pripeljejo v bližino kampusa Agrocampus Ouest na obrobje bretonske prestolnice Rennes, kjer je bila konferenca.

Naslednji šok je iskanje kongresne dvorane. Soudeleženska, ki smo jo srečali na poti, je omenila, da je lokacijo iskala na spletni strani Google Earth in da je na tej lokaciji našla zgolj travnik. Kmalu je dilema razjasnjena: kongres je bil v velikem šotoru na travniku agronomske fakultete, posamezne manjše skupine pa v predavalnicah v stavbah fakultete. 450 udeležencev je bilo večinoma mladih, med predavatelji je bilo tudi nekaj sivih glav, vsi pa zelo bistri, kooperativni in razgledani. Med njimi nas je bilo komaj nekaj iz "nove" Evrope, dva Slovence sva izstopala po številu udeležencev na število prebivalcev.

Nekaj informacije o konferenci in njenem poslanstvu. Odprto-kodno programje je v zadnjem času prodorno predvsem zaradi kakovosti in seveda nedosegljivo nizke cene, saj je večinoma zastoj. Zaradi tega načina razvoja je kakovost programa pomembnejša od pritiska prodajalcev na rok izida nove verzije. Marsikatera beta verzija je že zelo kakovostna in vsi uporabniki in avtorji sodelujejo pri preganjanju preostalih napak.

Vse to velja tudi za programski jezik R. Pri tem jeziku lahko samo pritrdimo uvodnemu govorniku na kongresu, "v kraljestvu R sonce nikoli ne zaide", saj so njegovi uporabniki po vsem planetu. Prednost odprtosti se kaže tudi v množici več kot dva tisoč dodatnih paketov različnih avtorjev, ki vsebujejo tudi metode zunaj ozkega področja statistike, kot na primer vizualizacija podatkov, grafika, aktuarstvo, dinamične simulacije itd. Delavnice pred začetkom kongresa so bile odlične. Predavatelji so bili (so)avtorji programskih paketov za R in so znali brez težav razložiti, zakaj je uporabljena ravno taka rešitev in ne drugačna. Konferenca je bila kakovostno mešanje idej

smetane statistikov in računalničarjev in je bila zelo zanimiva in koristna. Udeležila sva se delavnice o vizualizaciji podatkov in delavnice o grafičnem paketu ggplot. Nekaj poskušanja teh paketov doma je dalo spodbudne rezultate.

Obkongresna dejavnost je pokazala bretonsko kulinarično ponudbo. Zanimiva je tudi njihova zgodovina, na katero so zelo ponosni, saj so imeli povezave čez Rokavski preliv ter nekaj časa tudi svoj parlament. Od bretonskega jezika je na žalost ostalo le malo, ga pa zdaj poučujejo v nekaj dvojezičnih šolah. Danes je Rennes središče visokotehnoloških podjetij in podjetij z živilsko-predelovalne ter avtomobilske panoge.

Za konec pa še splošen vtis. Kongres je pokazal, da so na svetu še ljudje, ki so pripravljeni sodelovati s svojim znanje za doseg skupnega cilja na način "daj - dam". Ampak tudi za uporabo zastoj programja, kot je npr. R, je potrebno precej trdega dela, da postane uporabno orodje. Pravzaprav urejen javni prevoz in spodbujanje odprto-kodnega programja izvirata iz iste ideje - spodbujanje sodelovanja za doseg skupnega cilja.

Več o konferenci na spletnem naslovu: <http://www.agrocampus-ouest.fr/math/useR-2009/>.

Več o jeziku R na spletnem naslovu: <http://www.r-project.org/>.

V šotoru na travniku zbrani udeleženci konference.

ŠTIRINAJSTO SREČANJE MLADIH STATISTIKOV NA BAZOVICI

Rok Platinovšek
Fakulteta za družbene vede

Namen srečanj mladih statistikov je omogočiti študentom, ki se ukvarjajo s teoretično in uporabno statistiko, da svoje delo predstavijo v prijaznem vzdušju in tako gradijo izkušnje s predstavitvami na mednarodnih konferencah. Drugi cilj teh srečanj je seveda druženje statistikov sodelujočih držav, zato program vedno namenja dovolj časa za pogovore, izmenjavo informacij in vzpostavljanje poznanstev.

Prvo srečanje mladih statistikov sta leta 1996 organizirali avstrijska Tehnična univerza v Gradcu ter slovenska Univerza v Ljubljani. V naslednjih letih so se pobudi pridružile še Madžarska, Italija in Hrvaška. Zadnji dve srečanja sta bili organizirani v Piranu in ob Blatnem jezeru, letošnje pa se je odvijalo v vasi Bazovica ob italijansko-slovenski meji. Izbira kraja ni bila naključna, saj se srečanja mladih statistikov že od prvega srečanja v Pliberku pogosto odvijajo v krajih z narodnostnimi manjšinami.

Štirinajstega srečanja, ki je potekalo 17. in 18. oktobra 2009, se je iz Slovenije udeležilo devet mladih in dva izkušena statistika. Ko smo v petek, 16. oktobra prispeli v slikovito vas Bazovica, smo z zadovoljstvom opazili, da se ceste imenujejo po slovenskih književnikih in pesnikih in da se lahko z večino domačinov sporazumevamo v slovenskem jeziku. Prostor, v katerem so se odvijale predstavitve, je dalo na voljo Slovensko kulturno društvo Lipa, ki je prav letos praznovalo 110-letnico obstoja.

Program letošnjega srečanja je v enem dnevu strnil dvanajst predstavitev s področij biostatistike, multivariatnih metod, matematične statistike ter uporabne statistike. Uradni program je potekal v soboto in se je odvil v sproščenem vzdušju, predvsem po zaslugi starih znancev - pedagogov statistike iz sodelujočih držav - ki so včasih razpravo popestrili s hudomušnimi pripombami in šalami. Dan se je sklenil z druženjem ob večerji na turistični kmetiji, naslednji dan pa je bil organiziran ogled Trsta.

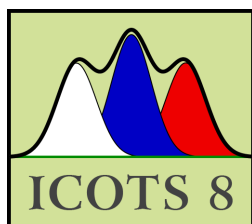
Univerzi v Padovi čestitamo in se zahvaljujemo za uspešno organizacijo 14. srečanja mladih statistikov!

Več o srečanju najdete na spletnem naslovu: <http://www.i2crg.org/secWeb/YSM>.

NAPOVEDUJEMO

MEDNARODNA KONFERENCA UČITELJEV STATISTIKE

dr. Andrej Blejec
Nacionalni inštitut za biologijo

Konferenca z izvirnim naslovom "International Conference on Teaching Statistics" (ICOTS) bo že osma v nizu konferenc, ki jih vodilno svetovno združenje za statistično izobraževanje "International Association for Statistics Education" (IASE) od leta 1978 prireja vsake štiri leta na različnih krajih po svetu. Konference ICOTS so najodmevnejše konference o statističnem izobraževanju v svetu in pritegnejo najboljše strokovnjake z vsega sveta. Po vrsti konferenc, organiziranih v Scheffieldu, Budimpešti, Aucklandu, Marakeshu,

Singapurju, Cape Townu in Bahii, bo konferenca ponovno organizirana v Evropi. Potekala bo od 11. do 16. julija v Cankarjevem domu v Ljubljani.

Cilji konferenc ICOTS so združiti raziskovalce in strokovnjake s področja statističnega izobraževanja ter učitelje in profesorje statistike in analize podatkov na vseh nivojih poučevanja - od osnovne in srednje šole do univerze in podiplomskega študija. Poseben poudarek je bil do sedaj vedno tudi na splošni statistični pismenosti, ki je predpogoj za učinkovito vključevanje vseh prebivalcev in državljanov v sodobne gospodarske in informacijske tokove. Ljudje se nenehno srečujemo s statističnimi podatki in le kritično sprejemnaje informacij omogoča, da sprejemamo pravilne odločitve v svetu negotovih izidov. Pomen pravilne razlage finančnih, socialnih, zdravstvenih, ekonomskih in drugih podatkov, ki je mogoča le s pomočjo pravilne uporabe enostavnih ali naprednejših metod za analizo in prikaz podatkov, je v svetu vedno bolj prisoten. Konferenca posebno pozornost posveča tudi pretoku znanja med razvitimi deželami in deželami v razvoju, saj si prizadeva za splošen dvig zavedanja o pomenu dobrega izobraževanja na področju obvladovanja informacij in razumevanja podatkov.

Predavatelji v plenarnem delu konference bodo:

- Anuška Ferligoj, Univerza v Ljubljani; Slovenija
- Gerd Gigerenzer, Max Planck Institute for Human Development, Nemčija
- Cliff Konold, University of Massachusetts, Združene države Amerike
- Hans Rosling, Karolinska Institutet, Švedska
- Jessica Utts, University of California, Združene države Amerike
- Chris Wild, University of Auckland, Nova Zelandija

Glavne teme konference, od katerih ima vsaka več sekcij, naštevamo kar v angleščini:

- Data and context in statistics education: towards an evidence-based society
- Statistics education at the school level
- Learning to teach statistics

- Statistics education at the post secondary (tertiary) level
- Assessment in statistics education
- Statistics education, training and the workplace
- Statistics education and the wider society
- Research in statistics education
- Technology in statistics education
- An international perspective on statistics education

Predstavljena bo vrsta prispevkov in posterjev o različnih nivojih poučevanja statistike. Več informacij o konferenci najdete na spletni strani: <http://icots8.org>.

ZANIMIVOSTI IN KRATKE NOVICE

Mag. Irena Križman je nova predsednica izvršnega odbora Mednarodnega združenja za uradne statistike

Mednarodno združenje za uradne statistike (International association for official statistics - IAOS) je ena od sekcij Mednarodnega statističnega inštituta (ISI), ki združuje producente in uporabnike uradne statistike z namenom promocije, boljšega razumevanja in napredka uradne statistike ter nadaljnjega razvoja učinkovitih statističnih služb po vsem svetu.

Na zasedanju generalne skupščine IAOS, ki je potekala 20. avgusta 2009 v Durbanu v Republiki Južni Afriki (v okviru zasedanja mednarodnega statističnega inštituta), je vodenje izvršnega odbora IAOS prevzela mag. Irena Križman, generalna direktorica Statističnega urada.

Poleg številnih drugih nalog v zvezi s predsedovanjem IAOS, mag. Irena Križman svojo pozornost usmerja predvsem vsebinski organizaciji redne letne konference IAOS. Ta bo potekala od 20. do 22. oktobra 2010 v Čilu in bo posvečena okoljski problematiki. Več novic o delovanju združenja najdete na spletni strani: <http://isi.cbs.nl/iaos/>.

Popust za nakup publikacij založbe Wiley

Založba Wiley-Blackwell pripravlja spletno platformo za informacijske portale statističnih društev po svetu. K sodelovanju so povabili tudi naše društvo. Osnovna ideja portala je, da bi statističnim društvom omogočal enoten način za informiranje članov o dejavnostih, publikacijah, konferencah in izmenjavo različnih informacij. V portalu vidimo predvsem možnost za večjo vidnost društva in Metodoloških zvezkov v svetu.

V okviru sodelovanja je založba Wiley-Blackwell ponudila 20-odstotni promocijski popust za nakupe njihovih publikacij, ki ga člani SDS lahko uveljavimo pri spletnem nakupu z navedbo kode "SSS20". Ponudbo knjig založbe Wiley-Blackwell najdete na spletnem naslovu: www.wiley.com/statistics

Revija Journal of official statistics pripravlja tematsko številko, posvečeno neodgovorom v anketnih raziskovanjih

Ob dvajseti obletnici ustanovitve mednarodnih delavnic o neodgovorih v anketah oseb in gospodinjstev revija Journal of official statistics eno izmed naslednjih številok posveča izključno tej temi. Neodgovorov v anketah kljub delavnicam nismo uspeli zmanjšati, smo se pa o njih v tem času mnogo naučili - sta v vabilo za prispevke napisali gostujoči urednici Annelies Blom in Frauke Kreuter. Urednici do konca maja zbirata prispevke o različnih vidikih neodgovorov v anketnih raziskovanjih (JOSSspecialIssue@gmail.com). Izbrani prispevki bodo predstavljeni na letošnji delavnici, ki bo potekala od 30. avgusta do 1. septembra 2010 na Inštitutu za raziskovanje trga dela (Institut für Arbeitsmarkt- und Berufsforschung) v nemškem Nürnbergu.

Tri nove priročne publikacije Statističnega urada

V uvodu tematske publikacije Mladi v Sloveniji generalna direktorica Statističnega urada Irena

Križman ugotavlja, da mladi predstavljajo na primer četrtno svetovne delovne sile, a tudi polovico brezposelnih po vsem svetu. Delovni trgi imajo, razen za visoko kvalificirane, vedno večje težave pri zagotavljanju stabilnih in perspektivnih zaposlitev za mlade ljudi. Mladi brez primerne zaposlitve pa so še posebej ranljivi. Če so brez sredstev za življenje, težje pridejo do izobrazbe in osnovnega zdravstva, to pa je - kot v začaranem krogu - pogoj za ustrezno zaposljivost. Tako obstajajo le "ob poti" do napredka, namesto da bi stopali po njej in jo (so)oblikovali, in so prikrajšani za prednosti, ki so običajna posledica stalne in dolgoročne zaposlitve, kot so na primer dostop do premoženja in dohodkov, močne socialne mreže in položajev odločanja v lastni družini in širši skupnosti.

Avotrica publikacije Nelka Vertot v svojem uvodu nadaljuje z opisom, da bi dvajseto stoletje lahko imenovali tudi stoletje mladine, saj se je ta v njem izoblikovala in odigrala v družbenem razvoju pomembno vlogo. Nikoli prej namreč ni bila vloga mlade generacije tako zanimiva in nikoli niso mladi izvedli takšnih splošno pomembnih kulturnih in civilizacijskih sprememb kot v stoletju, ki je za nami, ter vzporedno s tem pridobili veliko samozavesti in pokazali izredno pripravljenost in voljo za družbene spremembe. Ob vstopu v novo tisočletje pa se vse bolj zdi, da se vloga mladih zmanjšuje (pa ne le njen delež v demografskem pomenu), da se mladina staplja z drugimi družbenimi skupinami in morda zaradi pospešenega procesa staranja prebivalstva tudi z drugimi generacijami. Mladina se po menju raziskovalke mladine Mirjane Ule vse bolj vrača v zavetje podaljšanega socialnega otroštva, ki se ga je v šestdesetih in sedemdesetih letih prjšnjega stoletja tako intenzivno "otresala". Mladi se zdijo danes vse bolj socialno, kulturno in življenjsko neizoblikovani ter počasi prevzemajo podoben družbeni položaj, kot ga imajo stigmatizirane manjšine.

V publikaciji je mnogo predvsem grafičnih prikazov stanja na področju mladih v Sloveniji v prvem desetletju novega stoletja. Ob slikah so tudi obširne razlage podatkov in uporabljenih izrazov.

Lani je Statistični urad izdal še dve podobni tematski publikaciji. Ena je s področja e-poslovanja podjetij v Sloveniji in v EU med leti 2004 in 2008, ki jo je pripravil Gregor Zupan. Druga pa ima aktualen naslov Okoljski kazalniki za Slovenijo in so v njej s časovnimi vrstami statističnih podatkov prikazani izbrani vidiki stanja okolja v Sloveniji in primerjava z EU. Publikacijo je pripravila Mojca Žitnik.

Vse tri publikacije so na spletni strani Statističnega urada dostopne v elektronski obliki.

Revija *Wirtschaft und Statistik*

Nemški statistični urad Destatis že dolga leta izdaja mesečno strokovno revijo *Wirtschaft und Statistik* ali po slovensko *Gospodarstvo in statistika*. V vsaki številki uporabno usmerjene revije so poglobljeni prispevki o različnih raziskovanjih, ki jih izvajajo na statističnem uradu ali sorodnih ustanovah. V letošnji februarski številki so npr. obravnavane teme 150 let statistike gradbeništva in predelovalnih dejavnosti, predstavitev (nemškega) evropskega podatkovnega portala EDS, javni cestni in železniški potniški promet, socialno-ekonomski status učencev in dijakov, ljudje s posebnimi potrebami, vpliv telesne višine na izbiro poklica in osebni dohodek, zgodovina nacionalnih računov v Zahodni Nemčiji.

Statistiki, ki vam nemščina ne dela težav, lahko elektronsko verzijo revije najdete na spletni strani nemškega statističnega urada (www.destatis.de) pod rubriko "publikacije". Od januarja 2010 je revija v celoti prosto dostopna. Pripravljeno pa je tudi sistematično kazalo vseh objavljenih prispevkov iz zadnjih desetih letih.

Redna mesečna statistična predavanja na Inštitutu za biomedicinsko informatiko

Statistična predavanja v organizaciji Inštituta za biomedicinsko informatiko so redno potekala tudi v obdobju od lanske do letošnje skupščine Statističnega društva. V marcu je dr. Pietro Millosovich z Univerze v Trstu predstavil temo (v originalu) Fair Valuation of Life Insurances Liabilities. Aprila je prof. Raffaele Calogero z Univerze v Torinu predaval o Dissecting an alternative splicing analysis workflow for GeneChip Exon 1.0 ST Affymetrix arrays. Maja je predsednik društva prof. Andrej Blejec predaval o intervalih zaupanja. Junija je prof. Janez Stare - organizator predavanj - govoril o relativnem tveganju (RR), razmerju obetov (OR) in razmerju ogroženosti (HR). Oktobra je Livio Finos z Univerze v Padovi predaval o Multiple testing of hierararchically structured hypoteheses. Novembra je prof. Vasja Vehovar s Fakultete za družbene vede predstavil spletne ankete in statistično analizo po slovensko ter domače orodje za izdelavo spletnih anket EnKlikAnketa. Decembra je Mojca Omerzu z Inštituta za varovanje zdravja govorila o virih podatkov s področja zdravstva in zbirkah podatkov, katerih upravljalca je njihov inštitut. Januarja je dr. Gaj Vidmar z Univerzitetnega rehabilitacijskega inštituta Republike Slovenije predstavil mere skladnosti. Februarja je prof. Tina Kogovšek z Univerze v Ljubljani predavala o merjenju egocentričnih socialnih omrežij. Marca pa je dr. Bojan Leskošek s Fakultete za šport razlagal odločitvena drevesa.

Prof. Vasja Vehovar predstavlja domače orodje za izdelavo spletnih anket EnKlikAnketa.

Novosti z 31. redne seje Statističnega sveta Republike Slovenije

Na Statističnem uradu je 19. februarja 2010 potekala 31. redna seja Statističnega sveta RS, ki mu predseduje dr. Anuška Ferligoj. Člani so razpravljali o štirih temah.

Po razpravi o **Letnem programu statističnih raziskovanj** so sprejeli sklepe, da se ukine letno raziskovanje o železu in jeklu; da se v raziskovanju o rastlinski pridelavi ukine modul o napovedovanju pridelka, kot redna statistika naj se doda poraba reprodukcijskega materiala, kot razvojna naloga pa poraba pesticidov; ter da se vzpostavi baza mikropodatkov (to so individualni podatki brez identifikatorja) iz socialnih statistik za razvoj mikrosimulacijskega modela, ki bo omogočal modeliranje učinkov sprememb davčne zakonodaje in zakonodaje socialnih transferjev - podatki v tej bazi bodo pridobljeni iz administrativnih virov.

Med razvojno državno in evropsko statistiko sodi tudi **statistika globalizacije**. Gre za poseben projekt, ki vključuje povezovanje mikropodatkov različnih statistik - strukturne statistike podjetij, izvoza in uvoza ter ankete o mednarodnem oddajanju del. Ena izmed aktivnosti je tudi spremljanje dejavnosti tujih notranje povezanih podjetij, tj. podjetij v kaki državi, ki so pod nadzorom institucionalne enote zunaj te države.

Možnost **registrskega popisa prebivalstva v Sloveniji** je zaradi finančnega prihranka najboljša rešitev, posebej v kriznih časih. V tem zahtevnem projektu bo Statistični urad povezal tri osnovne administrativne podatkovne vire: podatke o prebivalstvu iz Centralnega registra prebivalstva, podatke o gospodinjstvih iz Evidence gospodinjstev in podatke o stanovanjih iz Registra nepremičnin. Poleg teh temeljnih virov bo uporabil še 27 drugih virov in s tem zagotovil obsežno demografsko statistiko, ki bo poleg podatkov o prebivalstvu ponudila še podatke o gospodinjstvih, družinah in stanovanjih. Statistični urad bo administrativne podatke v ta namen prilagodil statističnim konceptom, skladno z EU uredbo o popisih in mednarodnimi priporočili s tega področja. Prvi podatki iz tega popisa bodo objavljeni konec aprila 2011, prikazovali pa bodo stanje v Sloveniji na dan 1. januarja 2011.

Naslovna tema **jubilejnih Statističnih dnevov**, dvajsetih po vrsti, ki bodo od 8. do 10. novembra 2010, bo Statistični podatki za ljudi - s poudarkom na podatkih, ki jih ljudje potrebujemo za merjenje trajnostnega razvoja, predvsem s socialnega in okoljskega vidika in za spremljanje blaginje ljudi.

Popis kmetijskih gospodarstev 2010

Od 1. junija do 15. julija 2010 bo potekal redni kmetijski popis, ki ga Statistični urad izvaja vsakih deset let. Predpisuje ga Uredba ES št. 1166/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. novembra 2008 o raziskovanjih strukture kmetijskih gospodarstev in metod kmetijske proizvodnje ter razveljavitvi Uredbe Sveta (EGS) št. 571/88. Popis bo iz razlogov večje ekonomičnosti pokril tri statistična raziskovanja: popis kmetijskih gospodarstev, popis vrtnarstva in spremljanje metod kmetijske proizvodnje.

Popis kmetijskih gospodarstev se po EU zakonodaji izvaja v okviru statističnih raziskovanj strukture kmetijskih gospodarstev in sicer vsakih deset let, v vmesnih, tudi predpisanih letih

pa lahko kot vzorčno raziskovanje. Minimalen nabor spremenljivk in njihove definicije ter kakovostna merila so predpisani z EU Uredbo.

V kmetijski popis 2010 bo vključenih okrog 100.000 kmetijskih gospodarstev, ki jih bodo obiskali popisovalci. Kot promocijski moto popisa je bilo izbrano geslo "Vsaka kmetija šteje!". Prvi rezultati popisa bodo objavljeni 30. septembra 2010.

Evropska konferenca o kakovosti v uradni statistiki 2010 bo maja v Helsinkih

Finski statistični urad in Eurostat organizirata četrto zaporedno konferenco o kakovosti v uradni statistiki, znano tudi pod imenom Q2010. Potekala bo od 4. do 6. maja v Helsinkih. Dan pred konferenco bo na isti lokaciji organiziranih tudi pet statističnih tečajev in sicer o (1) poročanju o kakovosti in metapodatkih, (2) zagotavljanju kakovosti, (3) neodgovorih v raziskovanjih, (4) urejanju podatkov in vstavljanju manjkajočih vrednosti ter o (5) mednarodnih raziskovanjih.

Konference o kakovosti so priložnost za visoko strokovne razprave o različnih dimenzijah kakovosti in metodoloških vidikih zbiranja podatkov. Letos bodo na konferenci izpostavili inženirstvo (angl. reengineering) v statističnih poslovnih procesih Evropskega statističnega sistema. Podrobnosti o konferenci najdete na spletni strani: <http://q2010.stat.fi>.

Mednarodna konferenca Uporabna statistika 2010 v Ribnem pri Bledu

Na konferenci, ki jo organizirata Statistično društvo Slovenije in Univerza v Ljubljani, se vsako leto srečajo statistiki in drugi raziskovalci, ki delujejo na različnih področjih razvoja in uporabe statističnih metod in analize podatkov. Dobrodošli so prispevki z različnih področij statistike, še posebej pa multi- in interdisciplinarni primeri uporabe statistike. Konferenca bo tudi letos potekala v Ribnem pri Bledu od 19. do 22. septembra.

Program konference pokriva širok nabor področij: analiza omrežij, biostatistika in bioinformatika, družboslovna metodologija, ekonometrija, matematična statistika, merjenje, modeliranje in simulacije, načrtovanje poskusov, podatkovno rudarjenje, statistično izobraževanje, uporaba statistike, vzorčenje, zbiranje podatkov in druga področja statistike.

Udeležbo na konferenci so že potrdili vabljeni predavatelji: prof. John Copas iz Združenega kraljestva (University of Warwick), prof. Jelle Goeman z Nizozemske (Leiden University Medical Center) in prof. Donald Rubin iz Združenih držav Amerike (Harvard University).

Vsi, ki bi želeli predstaviti svoj prispevek, naj do 1. junija pošljejo izvlečke predstavitev na elektronski naslov: info.AS@nib.si. Obvestilo o sprejemu v program konference bodo dobili 15. junija. Rok za prijavo na konferenco je 1. julij. Več podrobnosti o konferenci najdete na spletnem naslovu: <http://conferences.nib.si/AS2010>. Na istem mestu je tudi arhiv vseh preteklih konferenc Uporabna statistika. Člani Statističnega društva vabljeni k udeležbi!

Pomladanska konferenca združenja informacijskih servisov družboslovnih znanostih

V Helsinkih je od 26. do 29. maja lani potekala 35. konferenca združenja International association of social science information services & technology (IASSIST) na temo mobilni podatki in življenjski cikel (angl. Mobile Data and the Life Cycle). Konferenco je organiziral finski podatkovni arhiv, ki je hkrati praznoval tudi deseto obletnico delovanja. Namen konference je bil spodbuditi razpravo o zbiranju, širjenju, izmenjavi, trenutnem in dolgročnem hranjenju, varovanju in dostopu do podatkov v današnjem svetu, ki postaja vedno bolj mobilni. Ključ do uspeha v tej novi ureditvi je vzpostavitev standardov in dobrih praks na vseh ravneh življenjskega cikla podatkov z namenom pospešitve prostega in enostavnega prehoda informacij med različno računalniško opremo, različnimi programi, posamezniki, raziskovalnimi in vladnimi organizacijami.

Aprila 2008 je bil sprejet nov metapodatkovni standard za pripravo opisa podatkov DDI3 (www.ddialliance.org), ki pa ga s trenutno obstoječo programsko opremo ni bilo mogoče v celoti uveljaviti. Tako so vse sile podatkovnih arhivov in ostalih organizacij, ki se vključujejo v procese zbiranja podatkov, usmerjene v razvoj ustrezne programske opreme.

Več o konferenci, vključno s predstavitvami predavanj, je objavljeno na spletnem naslovu: <http://www.fsd.uta.fi/iassist2009/>. V letu 2010 bo konferenca potekala od 1. do 4. julija v Združenih državah na Conell University, Ithaca, New York. Tema konference bodo družboslovni podatki in mreženje (angl. Social Data and Social Networking: Connecting Social Science Communities across the Glob). Konference združenja IASSIST in spremljajoči dogodki spadajo med najpomembnejše konference s področja hranjenja podatkov in metapodatkov, zato člani združenja vse, ki se poklicno ukvarjate s tem področjem, vabijo k udeležbi.

Srečanje strokovnjakov Združenja evropskih podatkovnih arhivov v Ljubljani

Slovenski Arhiv družboslovnih podatkov je med 8. in 11. novembrom gostil srečanje strokovnjakov Združenja evropskih podatkovnih arhivov (Council of European social science data archives - CESSDA). Poleg predstavnikov večine evropskih arhivov so se srečanja udeležili tudi predstavniki največjega ameriškega podatkovnega arhiva Interuniversity consortium for political and social research (ICPSR) in Statističnega urada RS.

Glavna tema srečanja je bila proučitev možnosti uveljavitve novega standarda za pripravo metapodatkov DDI3 na ravni evropskih podatkovnih arhivov in dogovor o možnih skupnih obveznih metapodatkovnih poljih. Takšna standardizacija bi izredno olajšala večjezično pripravo opisov mednarodnih raziskovanj. Poleg tega so na srečanju govorili tudi o portalu združenja CESSDA, metapodatkovnih modelih, harmonizaciji bank podatkov, vnaprej določenem besednjaku, večjezičnih tezavrih in zahtevah po metapodatkih v angleškem jeziku.

Novice z druge seje izvršnega odbora Statističnega društva

Prvi torek v marcu se je pet članov izvršnega odbora Statističnega društva zbralo na drugi seji. Pregledali smo aktivnosti društva v letu 2009 ter pripravljali načrte dogodkov za leto

2010. Tako pri poročilih kot pri načrtih so bile omenjane predvsem mednarodne konference za različne ciljne publike: uporabna statistika, statistični dnevi, srečanje mladih statistikov. Najbolj množična konferenca v letu 2010 pa bo julijska mednarodna konferenca učiteljev statistike s kratico ICOTS v Ljubljani. Organizatorji so dobili že okrog 500 prispevkov, pričakujejo pa okrog 600 udeležencev. Svojo udeležbo je že potrdil tudi predsednik Danilo Türk. Srečanje bo potekalo v Cankarjevem domu. Tajnik društva nas je razveselil z novico, da smo od pretekle skupščine dobili devet novih članov, ki smo jih na seji še uradno potrdili. Za datum redne letne skupščine društva smo določili četrtek, 25. marca ob 16.30 v sejni sobi Statističnega urada.

